

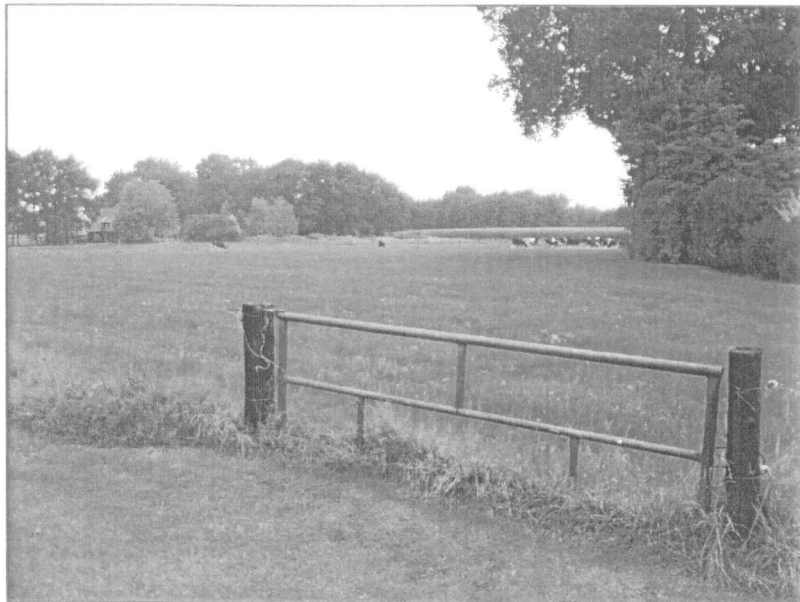
Bijlage

6. Flora en faunaonderzoek

6.a. Quick scan flora en fauna

‘Quickscan natuurtoets uitbreiding
bedrijventerrein Echelpoel III, Weerselo’

*Inventarisatie, beoordeling en advies tegen het
licht van de vigerende natuurwetgeving*

COLOFON

Titel: **'Quickscan natuurtoets uitbreiding bedrijventerrein Echelpoel III, Weerselo'**

Subtitel: Inventarisatie, beoordeling en advies tegen het licht van de vigerende natuurwetgeving

Projectcode: 08250

Status: Concept rapport

Datum: 28 oktober 2008

Auteur: Ing. J.G. Lindenholz

Eindredactie: Drs. I. Veeman

Veldonderzoek: Ing. M. van der Sluis

Opdrachtgever: Gemeente Dinkelland

Contactpersoon: Ing. dhr. H.P. van der Zee

EcoGroen Advies BV

Postbus 625

8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2008)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Lindenholz J.G. (2008). 'Quickscan natuurtoets uitbreiding bedrijventerrein Echelpoel III, Weerselo'; Inventarisatie, beoordeling en advies tegen het licht van de vigerende natuurwetgeving. Rapport 08-250. EcoGroen Advies, Zwolle.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding.....	1
1.1	Aanleiding en doelstelling.....	1
1.2	Situatie.....	1
1.3	Algemene opzet	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid.....	3
2.1	Inleiding.....	3
2.2	Natuurbeschermingswet 1998	3
2.3	Nota Ruimte	4
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied.....	7
3.1	Methode.....	7
3.2	Flora.....	7
3.3	Zoogdieren.....	7
3.4	Broedvogels.....	9
3.5	Amfibieën.....	10
3.6	Reptielen.....	11
3.7	Vissen	11
3.8	Ongewervelden.....	11
4	Geraadpleegde bronnen	13
Bijlagen		
I.....	Soortenlijst	
II.....	Wettelijk kader	
III.....	Inventarisatiekaart Veldspitsmuis	
IV.....	Onderzoek Veldspitsmuis	

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Gemeente Dinkelland (contactpersoon de heer H.P. van der Zee) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de uitbreiding van het bedrijventerrein Echelpoel III te Weerselo. De consequenties van deze beoogde ruimtelijke ingrepen op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet (FFW) en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Het onderzoek is gebaseerd op één veldbezoek op 18 augustus 2008 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Op basis van de ligging en aard van de ruimtelijke ingrepen kan geconcludeerd worden dat deze geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Vogelrichtlijngebieden, Beschermde Natuurmonumenten of specifieke natuurwaarden buiten de EHS. Wel ligt de locatie in de directe nabijheid van de EHS en op geringe afstand van het Natura-2000 gebied Lemselermaten (Habitatrichtlijngebied). Van areaalverlies of fysieke aantasting van deze gebieden is geen sprake. Ook worden geen uitstralende effecten als verstoring, verdroging en vervuiling verwacht, al is dat uiteindelijk afhankelijk van de precieze inrichting en gebruik van het bedrijventerrein. Gezien de ligging en aard van de plannen is het raadzaam om deze vroegtijdig door te spreken met provincie Overijssel om aandachtspunten vroegtijdig in beeld te krijgen.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het plangebied ligt ten zuidwesten van Weerselo en grenst aan het bestaande bedrijventerrein Echelpoel en bestaat uit agrarische percelen, een te behouden boerderij, diverse watergangen en bosschages. Uit de natuurtoets komen de volgende zaken naar voren:

- Er zijn geen beschermde planten aangetroffen of te verwachten in het plangebied;
- Vaste verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aanwezig in het plangebied. De beoogde plannen zullen geen nadelige gevolgen hebben op mogelijk aanwezige vlieg- en/of jachtroutes of op foerageergebied van vleermuizen;
- In het plangebied is potentieel leefgebied van de strikt beschermde Veldspitsmuis aanwezig. Daarnaast zijn verspreid in het plangebied vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde zoogdiersoorten te verwachten;
- In de aanwezige bomen en struiken is beperkt broedbiotoop aanwezig voor algemeen voorkomende broedvogels van bos en struweel. Vanwege geweigerde toestemming wat het niet mogelijk om na te gaan of in de (te behouden) boerderij een nestlocatie van uil aanwezig is. Andere vogelsoorten met een jaarrond vaste verblijfplaats zoals spechten en roofvogels zijn niet aangetroffen;
- In het plangebied zijn de laag beschermde amfibieënsoorten Bastaardkikker, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander voortplantend en overwinterend te verwachten;
- Er zijn geen beschermde reptielen, vissen en ongewervelden aangetoond of te verwachten.

Ontheffing en compenserende en mitigerende maatregelen

- Het aanvragen van een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet is hier voor flora, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden niet aan de orde;
- Aanvullend onderzoek naar het voorkomen van Veldspitsmuis is noodzakelijk om vast te stellen of deze soort al dan niet voorkomt in het plangebied. Dit onderzoek kan het hele jaar door plaatsvinden;
- Om vast te stellen dan wel uit te sluiten of een nestlocatie van uil aanwezig is in het onderzoeksgebied, is het van belang om –met toestemming van de eigenaar– alle aanwezige bebouwing in het plangebied te inspecteren. Dit onderzoek kan gelijktijdig met het onderzoek naar Veldspitsmuis plaatsvinden;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste vogelsoorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Voor de in het plangebied mogelijk voorkomende laag beschermde zoogdieren en amfibieën wordt als belangrijkste mitigerende maatregel fasering in tijd genoemd. Schade is – indien de planning van activiteiten dit toelaat – te minimaliseren door grondwerkzaamheden en het eventueel verwijderen van beplanting, zoveel mogelijk uit te voeren in de periode september – oktober. Dit is buiten de voortplantingsperiode van veel dieren, dus buiten de periode waarin dieren extra kwetsbaar zijn.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Gemeente Dinkelland (contactpersoon de heer H.P. van der Zee) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de uitbreiding van het bedrijventerrein Echelpoel III te Weerselo.

In verband met de op 1 april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet (FFW) en de thans geldende Natuurbeschermingswet 1998, is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats.

In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

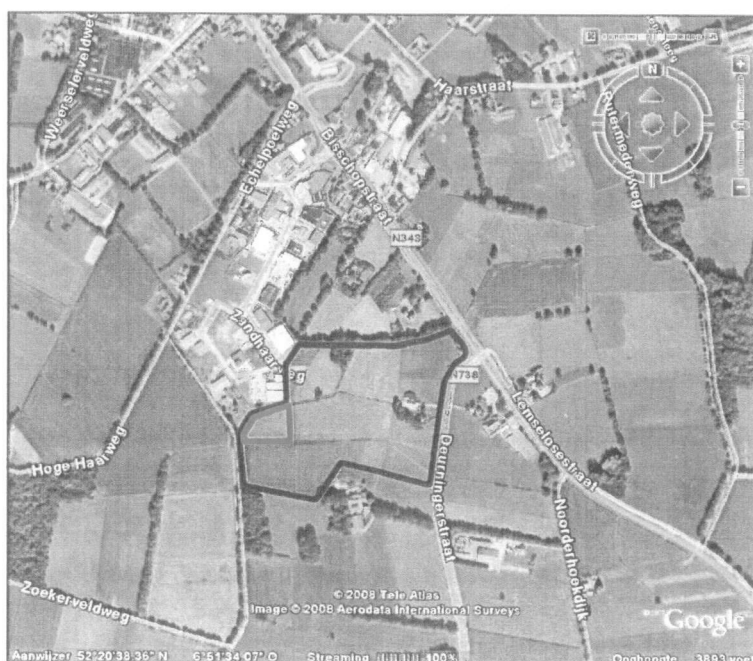
1.2 Situatie

Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuidwesten van Weerselo en grenst aan het bestaande bedrijventerrein Echelpoel (zie figuur 1).

Het plangebied bestaat uit agrarische percelen, een boerderij, diverse watergangen en bosschages.

Op onderstaande luchtfoto is doormiddel van de blauwe lijn het onderzoeksgebied weergegeven. De rode lijn geeft de locatie aan die vooruitloopt op de planologische procedure en waarvoor reeds een notitie is geschreven (Lindenholz 2008).

Als gevolg van de voorgenomen plannen zullen enkele watergangen worden gedempt en zal een aantal bomen worden gekapt. De boerderij zal worden ingepast.

*Figuur 1:
Kaart met de
ligging van
het plan-
gebied (Bron:
Google earth).*

1.3 Algemene opzet

Voorliggende quickscan is gebaseerd op één veldbezoek, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens (zie Geraadpleegde bronnen) en bekende ecologische principes.

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de te verwachten effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen nodig zijn om aan de zorgplicht te voldoen en eventueel tot een ontheffingsverlening annex artikel 75 van de Flora- en faunawet te kunnen komen.

2 GEBIEDSGERICHT NATUURBELEID

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. opgenomen de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. Dit wordt ook wel 'externe werking' genoemd.

In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming geregeld van Natura 2000- gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Binnen de Natuurbeschermingswet wordt nog altijd onderscheid gemaakt tussen verschillende categorieën beschermde natuurgebieden te weten: Vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden en Beschermde Natuurmonumenten.

Habitatrichtlijngebied

Ten oosten van het plangebied ligt op circa 440 meter afstand Natura 2000- gebied 'Lemselermaten'. 'Lemselermaten' is een Habitatrichtlijngebied en bestaat uit vochtige heiden, schrale graslanden en moerasbos. Instandhoudingsdoelstellingen zijn opgesteld voor de habitattypen zwakgebufferde vennen, kalkmoerassen, vochtige heiden, droge heiden, overgangs- en trilvenen en vochtige alluviale bossen en voor habitatsoort Zeggekorfslak.

Binnen het plangebied zijn geen van de genoemde habitattypen aanwezig en is Zeggekorfslak niet aangetroffen.

Effectbeoordeling

Het Natura 2000-gebied 'Lemselermaten' ligt op een afstand van circa 440 meter van het plangebied. Directe effecten op het Natura 2000-gebied, zoals areaalverlies, zijn hier zodoende niet aan de orde. In het tussenliggende gebied liggen een druk bereden provinciale weg N343 en diverse agrarische percelen. De beoogde bedrijven vallen binnen de categorie 1 t/m 3 (maximaal 4). Het betreft bijvoorbeeld autobedrijven, timmermanszaken en metaalbewerkingsbedrijven.

De optredende licht- en geluidverstoring zal beperkt zijn en geheel wegvallen tegen bestaande verstoringbronnen die in de directe omgeving al aanwezig zijn. Naar verwachting zullen deze versturende effecten niet reiken tot aan het Natura 2000-gebied en zullen al zeker geen negatieve effecten optreden op instandhoudingsdoelen (met name habitats) van het Natura 2000-gebied.

Wanneer er geen agrarische en luchtvervuilende industriële bedrijven¹ worden gevestigd zijn ook zaken als verzuring en vermessing hier niet aan de orde. De locatie zal wel meer verkeer aantrekken wat tot extra uitstoot van verbrandingsgassen, waaronder NOx, kan leiden. Gezien de afstand en de beperkte omvang is de relatieve bijdrage van deze emissie aan de stikstofdepositie in de Lemselermaten naar verwachting verwaarloosbaar².

Een ander mogelijk extern effect van een ruimtelijke ingreep is verdroging. Aangezien de locatie benedenstrooms ligt van de Lemselermaten op bovendien enige afstand worden geen hydrologische effecten verwacht op dit gebied. Door een grondwaterneutrale aanleg te realiseren kunnen hydrologische effecten op de omgeving bovendien worden weggenomen.

Alhoewel wordt verwacht dat als gevolg van de voorgenomen plannen geen negatieve effecten zullen optreden ten aanzien van de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Lemselermaten, verdient het de aanbeveling in contact te treden met de provincie Overijssel, in voorliggende situatie het bevoegd gezag. De provincie kan dan aangeven of zij de conclusies uit het voorliggende onderzoek onderschrijft, of dat een uitgebreidere onderbouwing (in de vorm van een Voortoets en Verstoring- of Verslechteringstoets of Passende beoordeling) noodzakelijk is.

Vogelrichtlijngebied

In de nabijheid van het plangebied zijn geen Vogelrichtlijngebieden gelegen. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied aangewezen als Vogelrichtlijngebied is Engbertsdijkerven, gelegen op een afstand van circa 16 kilometer van het plangebied. Gezien de grote afstand en de tussenliggende barrières zijn geen negatieve effecten als gevolg van de voorgenomen plannen te verwachten op Natura 2000-gebied Engbertsdijkerven.

Beschermde Natuurmonument

Snoeyinksbeek is het meest dichtbij gelegen Beschermde Natuurmonument liggend op een afstand van circa 8,8 kilometer. Snoeyinksbeek betreft de bovenloop van een beekdal, deels omgeven door een broekbos (Boerskottenbos).

→ *Als gevolg van de grote afstand en de tussenliggende barrièrewerking door infrastructuur en stedelijk gebied, worden geen effecten verwacht die de natuurlijke kenmerken van dit gebied zullen aantasten.*

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur in het leven geroepen en worden ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied aangewezen.

¹ Industriële bedrijven die verbindingen uitstoten als NOx, NHx, SOx en HCl dragen bij aan verzuring en of vermessing. Veehouderijen stoten ammoniak (NH₃) uit.

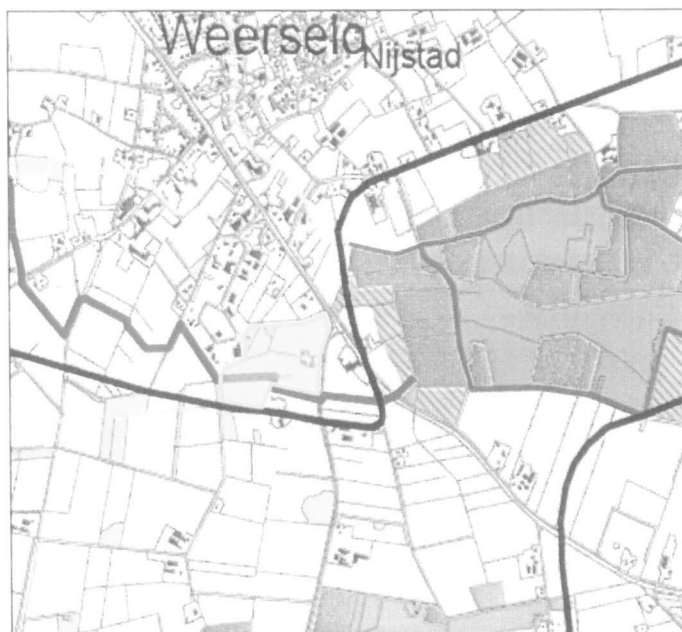
² Er kan zelfs sprake zijn van een netto afname wanneer het bedrijventerrein tot afname van veekundig gebruik terplekke leidt.

De Nota Ruimte is een zogeheten planologische kernbeslissing (PKB). Het Rijk verwacht dat provincies en gemeenten deze laten doorwerken in hun ruimtelijke plannen, zoals het streekplan en het bestemmingsplan.

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

De EHS is door de Provincie Overijssel weergegeven op de plankaart 3 – Natuurbeleidskaart – behorend bij Streekplan Overijssel 2000+. Op de kaart van Groenloket Overijssel zijn de functies van de EHS weergegeven. Daarnaast is Provincie Overijssel momenteel bezig met het herbegrenzen van de EHS. De conceptkaart van deze herbegrenzing is op 11 september 2007 door gedeputeerde staten vastgesteld (Provincie Overijssel 2007).

In figuur 2 is een uitsnede te zien van de conceptkaart met de herbegrenzing van de EHS. Op deze kaart is weergegeven wat – volgens het vigerend Streekplan Overijssel 2000+ – de huidige buitengrens van de EHS (zwarte lijn) is. Deze buitengrens grenst aan de zuidzijde aan het plangebied. Daarnaast ligt in het plangebied een 'nog te begrenzen ecologische verbindingzone' (rode lijn). Op dit moment is de begrenzing en invulling van deze verbindingzone nog niet bekend.

Figuur 2: Overzichtskaart met de ligging van de uitbreiding van bedrijventerrein Echelpoel III (gele vlak) ten opzichte van de EHS (bron kaart: Provincie Overijssel 2007).

Legenda

- Groen = bestaande natuur;
- Roze = nieuwe natuur;
- Oranjegestreept = beheersgebied botanisch grasland;
- Rode lijn = nog te begrenzen ecologische verbindingzone;
- Zwarte lijn = te vervallen buitengrens EHS (uit Streekplan Overijssel 2000+).

Algemene conclusie

De locatie grenst aan de vigerende EHS. Tussen het bedrijventerrein en de EHS ten oosten van het plangebied ligt de druk bereden N343. De nabijgelegen EHS bestaat uit landbouwgebied met lokaal boselementen. Van areaalverlies is geen sprake. De EHS terplekke is naar verwachting bovendien weinig gevoelig voor de beoogde ingreep. Ook negatieve effecten door een toename van recreatieve uitloop zijn gezien de aard van de ontwikkelingen (bedrijventerrein) en de voor recreatie relatief weinig gevoelige waarden niet te verwachten. Negatieve effecten op het functioneren van de EHS zullen naar verwachting afwezig blijven.

Een aandachtspunt is de ligging van het plangebied grenzend aan een nog te begrenzen ecologische verbindingszone. Om beide ontwikkelingen op elkaar af te stemmen is het aan te raden hierover in contact te treden met provincie Overijssel.

Natuur buiten de EHS

Het plangebied heeft binnen het provinciaal beleid geen status als 'weidevogelgebied' of 'ganzenfoerageergebied'. Gezien de ligging nabij de bebouwde kom en een drukke verkeersweg is het plangebied niet van belang voor betreffende soortgroepen.

- *Een aantasting van in het provinciaal beleid als zodanig aangemerkt 'weidevogelgebied' of 'ganzengebied' – belangrijke natuurwaarden buiten de EHS – is niet aan de orde.*

3 FLORA EN FAUNA VAN HET ONDERZOEKSGBIED

3.1 Methode

Het onderzoek is gebaseerd op één veldbezoek uitgevoerd op 18 augustus 2008. Tijdens dit veldbezoek is aandacht besteed aan o.a. de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2 en 3) die ontheffingsplichtig zijn. Daarbij zijn de volgende soortgroepen beoordeeld: hogere planten, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. Zo is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie 'geraadpleegde bronnen') en 'expert judgement', een uitspraak gedaan over de mogelijk aanwezige beschermde soorten.

Hieronder worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het onderzoeksgebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. Een soortenlijst is opgenomen in bijlage I. Een toelichting op de beschermingsstatus is gegeven in bijlage II.

3.2 Flora

De kilometerhokken (X255/Y484 & X255/Y485) waarin het plangebied is gelegen, zijn op vaatplanten goed onderzocht. Uit deze kilometerhokken zijn in totaal vier laag beschermde soorten en één Rode Lijstsoort bekend. Tijdens het veldbezoek zijn deze soorten echter niet aangetroffen. Zwaarder beschermde soorten worden gezien de terreingesteldheid ook niet in het plangebied verwacht. In het plangebied zijn soorten aangetroffen die kenmerkend zijn voor voedselrijke, enigszins vochtige omstandigheden. Aangetroffen soorten zijn onder andere Akkerhoornbloem, Schapezuring, Gewoon duizendblad, Pijpenstrootje, Gevleugeld hertschooi, Grote brandnetel, Akkerdistel, Bijvoet, Boerenwormkruid, Grote kattenstaart, Pitrus, Ridderzuring, Vogelwikke en Smalle weegbree.

→ *Het aanvragen van ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet en het verrichten van compenserende/ mitigerende maatregelen is voor flora niet aan de orde.*

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd.

Potentiële verblijfplaatsen

De meest strikt bescherming gaat uit naar de verblijfplaatsen van vleermuizen. Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders etc. Vanwege geweigerde toestemming is de aanwezige bebouwing niet geïnspecteerd op de aanwezigheid van potentiële verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen. De betreffende bebouwing zal worden ingepast, zodoende kan het verlies van verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen worden uitgesloten.

De bomen in het plangebied zijn geïnspecteerd op het voorkomen van holten, spleten, scheuren en barsten die dienst kunnen doen als vaste verblijfplaats van boombewonende vleermuizen. Dit type ruimten is niet aangetroffen. Boombewonende vleermuizen worden dan ook niet in het plangebied verwacht.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

De inrichtingsplannen geven geen aanleiding schade te veronderstellen aan vliegroutes van vleermuizen. In het plangebied zelf worden geen lijnvormige structuren verwijderd die van belang kunnen zijn als vliegroute.

Potentieel foerageergebied

Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Het plangebied vormt naar verwachting slechts beperkt foerageergebied, waardoor als gevolg van de plannen geen onmisbaar leefgebied verloren gaat.

Wel wordt aangeraden om bij de inrichting van de infrastructuur en het bouwen van de bedrijven aandacht te schenken aan de verlichting. Het gebruik van verlichting met beperkte uitstraling naar de omgeving, is voor vleermuizen gunstig.

→ *Omdat geen potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn en er geen aantasting plaatsvindt van (potentieel) belangrijke vliegroutes en foerageergebied, is er als gevolg van de beoogde plannen geen schade te verwachten op vleermuizen. Het aanvragen van een ontheffing is hier voor vleermuizen niet aan de orde.*

Veldspitsmuis

Een soort waaraan specifieke aandacht is besteed tijdens het veldonderzoek is Veldspitsmuis. Het voorkomen van deze strikt beschermde muizensoort (FFW tabel 3) is bekend uit deze regio (Van der Sluis en Veeman 2005 & Snaak 2008) en heeft een voorkeur voor kruidenrijk begroeide randen (zie onderstaand tekstvak).

Biotoop Veldspitsmuis

Veldspitsmuis is gebonden aan droge ruigtevegetaties met een open structuur. Vaak is dominantie van de polvormende Kropaar aanwezig en komen daarnaast soorten voor als Boerenwormkruid en Grote brandnetel (kwijnend). Veelal zijn dergelijke vegetaties aanwezig langs opgaande beplanting (b.v. bosranden, houtwallen, singels), maar lokaal kan deze vegetatie zich ook ontwikkelen in graslanden, bermen en beek- en slootoevers door het afwezig blijven van beheer.

Op meerdere locaties binnen het plangebied en op een locatie net buiten het plangebied, is potentieel leefgebied van Veldspitsmuis aanwezig. In bijlage III is een kaart opgenomen waarop de betreffende locaties zijn aangegeven. Om het voorkomen van Veldspitsmuis te kunnen vaststellen dan wel uit te sluiten dient er aanvullend onderzoek te worden uitgevoerd (zie bijlage IV voor de wijze waarop het onderzoek plaats vindt).

- *Het voorkomen van de strikt beschermde Veldspitsmuis is te verwachten in het plangebied. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk om het voorkomen van Veldspitsmuis vast te stellen dan wel uit te sluiten.*

Overige zoogdieren

Binnen het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdiersoorten zoals Mol, Bosmuis, Veldmuis, Rosse woelmuis, Huisspitsmuis, Konijn en Tweekleurige bosspitsmuis (allen FFW tabel 1) aangetoond of te verwachten.

Voor genoemde aanwezige en mogelijk aanwezige algemene soorten, die onder een laag beschermingsregime vallen, geldt in deze situatie automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9, 11 en 12 uit de Flora- en faunawet. Het aanvragen van ontheffing annex art. 75 van de Flora- en faunawet is derhalve niet aan de orde.

Vanwege geweigerde toestemming was het niet mogelijk de aanwezige bebouwing te inspecteren op de aanwezigheid van een verblijfplaats van de middelhoog beschermde Steenmarter (FFW tabel 2). De betreffende bebouwing zal worden ingepast, zodoende kan het verlies van een mogelijke verblijfplaats van Steenmarter worden uitgesloten.

Andere zwaarder beschermde soorten, zoals Waterspitsmuis, zijn gezien de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens niet te verwachten.

- *Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten echter niet aan de orde.*

3.4 Broedvogels

Aangezien slechts één veldbezoek is uitgevoerd, was het niet mogelijk een volledige broedvogelinventarisatie uit te voeren. Op basis van het veldbezoek in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en 'expert judgement' is echter een goede uitspraak te doen over de aangetroffen c.q. te verwachten soortensamenstelling.

Ontheffingsplichtige broedvogels

Door het Ministerie van LNV is de 'Handreiking Flora- en faunawet' opgesteld (2006), waarin is aangegeven van welke vogelsoorten de nestplaatsen jaarrond beschermd zijn. Voor schade aan of het verstoren van nestplaatsen van deze soorten is het noodzakelijk om een ontheffing annex artikel 75C van de Flora- en faunawet aan te vragen. Het betreft in functie zijnde nesten van: Bosuil, Steenuil, Kerkuil, Ransuil, Groene specht, Zwarte specht, Grote bonte specht en alle boombewonende roofvogelsoorten. DLG heeft een nieuwe lijst in voorbereiding met soorten, waarbij aan de bovenstaande lijst een aantal soorten is toegevoegd. Het betreft o.a. Huiszwaluw, Boerenzwaluw, Gierzwaluw, Blauwe reiger, Zwarte kraai, Roek. De lijst is echter nog niet vastgesteld, waardoor voorlopig de oude lijst van toepassing blijft.

Uilen

Uit de omgeving van Weerselo is het voorkomen bekend van Steenuil (SOVON). Daarnaast wordt bij de boerderij net buiten het plangebied zo nu en dan Steenuil wordt waargenomen (mond. med. bewoner).

Ten tijde van het veldbezoek was het, vanwege geweigerde toegang, niet mogelijk om na te gaan of uilen aanwezig zijn in de aanwezige bebouwing. Alhoewel de betreffende bebouwing behouden blijft is het wel van belang om na te gaan of hier een nestlocatie van uil aanwezig is. Wanneer dit het geval is zal er als gevolg van de uitbreiding foerageergebied verdwijnen. De

aanwezigheid van foerageergebied is van belang voor het functioneren van een nestlocatie en daarom ontheffingsplichtig volgens artikel 11 van de Flora- en faunawet (Heusden & Vreugdenhil 2006).

Om te kunnen vaststellen of in de betreffende bebouwing een nestlocatie van uil aanwezig is, wordt aanbevolen om aanvullend onderzoek uit te voeren. Hierbij is het van belang toestemming te hebben van de eigenaar om alle bebouwing te inspecteren. Dit onderzoek kan gelijktijdig plaatsvinden met het aanvullend onderzoek naar Veldspitsmuis.

Verder zijn binnen het plangebied geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van andere vogels met een jaarrond vaste verblijfplaats (zoals roofvogels en spechten). Tevens zijn geen nesten van vogels aangetroffen waar na de op handen zijnde wetswijziging een ontheffing voor moet worden aangevraagd.

Overige soorten

In de aanwezige bomen is geschikt broedbiotoop aanwezig voor algemene vogels van bos en struweel zoals Vink, Zanglijster, Merel, Roodborst, Heggenmus en Houtduif. Daarnaast vormen de slootjes potentieel broedgebied voor soorten als Wilde eend en Waterhoen.

Gezien de relatief besloten ligging van het plangebied worden weidevogels niet verwacht in het plangebied.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Voor de meeste soorten kan de periode tussen 15 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

Als in de periode 15 juli – 15 november gestart wordt met de werkzaamheden dan is het van belang om na te gaan of bewoonde nesten van Houtduif aanwezig zijn in de invloedsfeer van de plannen. Houtduif kan namelijk broeden tot 15 november. Als 'beïnvloedingszone' wordt vaak een afstand van < 20 meter tot de plek van de werkzaamheden aangehouden.

- *Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Wanneer geen broedvogels aanwezig zijn kan elk moment worden gestart.*

3.5 Amfibieën

De agrarische percelen zijn onaantrekkelijk voor amfibieën, omdat schuilmogelijkheden vrijwel geheel ontbreken. In de aanwezige sloten is voorplanting van algemene laag beschermde soorten als Bruine kikker, Bastaardkikker, Kleine watersalamander en Gewone pad te verwachten. De waterbodem, de aanwezige ruige randen van de sloten en strooisellaag/ruigte vormen bovendien beperkt overwinteringsgebied voor genoemde soorten.

Op basis van terreinkenmerken, habitateisen en bekende verspreidingsgegevens (RAVON & Natuurloket) zijn strikt beschermde amfibieën niet te verwachten in het plangebied.

- *Voor de te verwachten amfibieënsoorten, die onder een laag beschermingsregime vallen, geldt automatisch vrijstelling van de*

verbodsbepalingen in artikel 9, 11 en 12 van de Flora- en faunawet en is geen ontheffing nodig.

Aangeraden wordt om rekening te houden met mogelijk aanwezige amfibieën. Effecten op amfibieën kunnen geminimaliseerd worden door werkzaamheden in het leefgebied – in deze situatie de sloten, ruige oevers en strooisellaag/ruigte in de bosschage – uit te voeren buiten de voortplantings- en overwinteringsperiode van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in/ nabij water (zie tekstkader).

Kwetsbaarheid amfibieën

Voortplantende amfibieën

Gedurende de voortplantingsperiode, die zich volledig afspeelt in het water, zijn amfibieën kwetsbaar. Er zijn dan eisnoeren, eiklumpen en larven aanwezig. Dit speelt ongeveer in de periode tussen maart tot en met 15 augustus.

Overwinterende amfibieën

Ook in de overwinteringsperiode (half november – februari/maart), zijn amfibieën kwetsbaar. De dieren zijn dan immobiel en dus niet in staat om te vluchten. De te verwachten amfibieënsoorten (Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander) overwinteren over het algemeen op het land. Bastaardkikker overwintert in de sliblaag van watergangen.

3.6 Reptielen

Er zijn geen reptielen aangetroffen in het plangebied. Gezien de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens (RAVON, Natuurloket) zijn deze ook niet te verwachten in het plangebied.

- *De aanvraag van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet en het verrichten van mitigerende en compenserende maatregelen is voor reptielen niet aan de orde.*

3.7 Vissen

Tijdens het veldonderzoek zijn de watergangen met een schepnet om de 5 á 10 meter bemonsterd. Hierbij is, ondanks intensief onderzoek alleen de niet beschermde Tiendoornige stekelbaars aangetroffen. Gezien het intensief uitgevoerde onderzoek en wegens het ontbreken van geschikt biotoop is de aanwezigheid van beschermde vissoorten uit te sluiten in het plangebied.

- *Het aanvragen van ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet voor vissen is niet noodzakelijk.*

3.8 Ongewervelden

Dagvlinders en libellen

Er zijn geen beschermde of bedreigde soorten waargenomen. Wegens het ontbreken van geschikt biotoop ontbreken geschikte voortplantingslocaties voor (beschermde) vlinder- en libellensoorten.

Mieren

In het plangebied zijn geen nestkoepels van beschermde mierensoorten aangetroffen. Beschermde mierensoorten zijn voornamelijk gebonden aan droge, open (naald)bossen en heideterreinen. Beide biotopen ontbreken in het plangebied.

Kevers

In Nederland komen/ kwamen vijf beschermde keversoorten voor. Juchtleerkever, Heldenbok en Brede geelgerande waterroofkever zijn al sinds de jaren '70 niet meer in Nederland waargenomen (Huijbregts 2003). Twee beschermde keversoorten komen nog wel voor in Nederland (Vliegend hert en Gestreepte waterroofkever), maar komen niet voor in het plangebied. Gestreepte waterroofkever is een typische bewoner van grote, permanente, stilstaande wateren. Dit biotoop ontbreekt in het plangebied. Aanwezigheid van Vliegend hert kan ook worden uitgesloten, aangezien er geen geschikte bosclementen in het plangebied aanwezig zijn.

→ *De aanvraag van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet en het verrichten van mitigerende en compenserende maatregelen is hier voor ongewervelden niet aan de orde.*

4 GERAADPLEEGBRONNEN

- Bode A.D., A.J. Dijkstra, B. Hoekstra, R. Hoeve & R. Zollinger (1999). De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van de in het wild levende zoogdieren.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2006). Handreiking Flora- en faunawet; Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Janssen J.A.M. & J.H.J. Schaminée (2004). Europese Natuur in Nederland. Soorten van de Habitatrichtlijn.
- Lange, E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Lindenholz J.G. (2008). Quickscan natuurtoets kavel – bedrijfsverplaatsing, Weerselo. EcoGroen Advies, Zwolle
- Nöllert, A. & C. Nöllert (2001). Amfibieëngids van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna (www.minlnv.nl).
- Ministerie van LNV (2007). Natura 2000-gebieden. (www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Provincie Overijssel (www.overijssel.nl).
- Provincie Overijssel (2007). Conceptkaart herbegrenzing PEHS. (www.gisopenbaar.overijssel.nl).
- RAVON Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- Sluis M. van der & I. Veeman (2005). Aanvullend veldspitsmuisonderzoek Het Reestman Weerselo. Rapport Dkl(06)_211005. EcoGroen Advies, Zwolle
- Snaak G. (2008). Prooidieren kerkuil in Noordoost-Nederland en het graafschap Bentheim (1992–2007); Verspreidingsonderzoek van 14 prooidieren en morfologische verschillen tussen de processus zygomaticus van de gewone en de twee kleurige bosspitsmuis.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002). Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 tot 2000. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Sparreboom, M. (red.) (1981). De amfibieën van Nederland, België en Luxemburg. AA Balkema, Rotterdam.

BIJLAGEN

BIJLAGE I: SOORTENLIJST

Soort	Terreingebruik / Aantal	Locatie	Status
> FLORA			
Geen relevante soorten			
> ZOOGDIEREN			
Gewone dwergvleermuis	Mogelijk foeragerend	Randen plangebied	FFW - Lijst 3 / HR IV
Laatvlieger	Mogelijk foeragerend	Randen plangebied	FFW - Lijst 3 / HR IV
Bosmuis	Mogelijk voortplantend	Randen plangebied	FFW tabel 1
Huisspitsmuis	Mogelijk voortplantend	Randen plangebied	FFW tabel 1
Konijn	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW tabel 1
Mol	Mogelijk voortplantend	Verspreid	FFW tabel 1
Rosse woelmuis	Mogelijk voortplantend	Randen plangebied	FFW tabel 1
Tweekleurige bosspitsmuis	Mogelijk voortplantend	Randen plangebied	FFW tabel 1
Veldmuis	Mogelijk voortplantend	Randen plangebied	FFW tabel 1
Veldspitsmuis	Mogelijk voortplantend	Zie bijlage III	FFW - Lijst 3 / RL4
> BROEDVOGELS			
Heggenmus	Mogelijk broedend	Bomen/boschage	FFW tabel 2,3
Houtduif	Mogelijk broedend	Bomen/boschage	FFW tabel 2,3
Merel	Mogelijk broedend	Bomen/boschage	FFW tabel 2,3
Roodborst	Mogelijk broedend	Bomen/boschage	FFW tabel 2,3
Vink	Mogelijk broedend	Bomen/boschage	FFW tabel 2,3
Zanglijster	Mogelijk broedend	Bomen/boschage	FFW tabel 2,3
> VISSSEN			
Tiendornige stekelbaars	Voortplantend	Watergang	-
> AMFIBIEEN EN REPTIELEN			
Bastaardkikker	Mogelijk voortplantend, overwinterend	Watergang, ruigte	FFW tabel 1
Bruine kikker	Mogelijk voortplantend, overwinterend	Watergang, ruigte	FFW tabel 1
Gewone pad	Mogelijk voortplantend, overwinterend	Watergang, ruigte	FFW tabel 1
Kleine watersalamander	Mogelijk voortplantend, overwinterend	Watergang, ruigte	FFW tabel 1
> ONGEWERVELDEN			
Geen beschermde soorten of soorten van de Rode lijsten			

Legenda soortenlijst:

Beschermingsregiem Flora- en faunawet (FFW):

Tabel 1: 'Algemene soorten' waarvoor veelal automatisch vrijstelling geldt;

Tabel 2: 'Overige soorten' waarvoor vrijstelling geldt, mits activiteiten voldoen aan goedgekeurde gedragscode;

Tabel 3: Soorten van Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB artikel 75 FFW, waarvoor alleen onder strikte voorwaarden vrijstelling mogelijk is.

Tijdens hun broedseizoen zijn vogels strikter beschermd (lijst 3) dan buiten deze periode (lijst 2)

BIJLAGE II: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Met de Flora- en faunawet (FFW) is beoogd een geïntegreerd soortenbeschermingsregime te creëren dat voldoet aan de internationale verplichtingen. Doordat het verkrijgen van ontheffing en vrijstelling slechts mogelijk was onder bepaalde voorwaarden, werd de Flora- en faunawet na de inwerkingtreding al snel als belemmerend ervaren in het maatschappelijke verkeer. De belemmerende factoren werden met name veroorzaakt, door het afwegingskader, dat ook voor zeer algemeen voorkomende soorten gold als b.v. Mol, Veldmuis, Bosmuis en Konijn. Dit zorgde voor onnodige belemmeringen van werkzaamheden en veel administratieve lastendruk.

Vanaf 23 februari 2005 is een wetswijziging van kracht geworden waarbij de mogelijkheden verruimd zijn voor het verlenen van ontheffing/ vrijstelling van de verbodsbepalingen in het kader van de FFW. Dit geldt met name voor de algemeen voorkomende soorten.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de FFW:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is.
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Verbodsbepalingen

De FFW kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8 van de FFW. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12 (zie kader). In hoeverre de verbodsbepalingen van toepassing zijn is afhankelijk van het beschermingsregime waartoe de soort behoort.

Algemene verbodsbepalingen voor beschermde inheemse soorten dieren en planten. Flora- en faunawet, artikelen 8 t/m 12.

Art. 8:	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Art. 9:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
Art. 10:	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Art. 11:	Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Art. 12:	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Drie beschermingsregimes planten- en diersoorten

Met ingang van het wijzigingsbesluit artikel 75 zijn drie verschillende beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. In alle gevallen is onverminderd de zorgplicht van toepassing:

'Ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, is verplicht dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of na te laten.'

Tabel 1 'Algemene soorten'

Onder deze groep vallen o.a. alle algemeen voorkomende beschermde zoogdieren, amfibieën en vaatplanten (in totaal 43 soorten). Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de FFW en hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.

Tabel 2 'Overige soorten (gedragscode)'

Onder deze groep vallen een aantal minder algemene soorten (in totaal 101) en vogels. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor deze soorten voor overtreding van de artikelen 8 t/m 12 van de FFW, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een gedragscode. De gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring door de minister van LNV. De gedragscode geeft richtlijnen aan om schade aan de soort te voorkomen of te minimaliseren (Artikel 16c wijzigingsbesluit).

Voorheen was nooit vrijstelling mogelijk voor van nature voorkomende vogelsoorten. Nu kan alleen vrijstelling verkregen worden indien:

- sprake is van belang a) t/m d);
- sprake is van onopzettelijk verstoren (artikel 10) in geval van bij de wet genoemde belangen, en er geen wezenlijke invloed (significante effecten) is;
- In geval van belang g), behalve in de periode 15 maart-15 juli.

Tabel 3 'Soorten van Bijlage I AMvB Artikel 75 / soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV'

Onder de eerste groep vallen met name soorten die een kwetsbare status hebben (in totaal 37 soorten) en vogels (in geval niet gewerkt wordt met een gedragscode). Ze hebben een vergelijkbare bescherming als soorten van Habitatrichtlijn Bijlage IV.

Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, is voor deze soorten ontheffing van de artikelen 8 t/m 12 van de FFW altijd noodzakelijk. De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan drie criteria:

1. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang³;
2. er is geen alternatief;
3. de activiteiten doen geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De laatste twee criteria worden in het wijzigingsbesluit samengevat als 'zorgvuldig handelen', waarbij elke vorm van schade aan de soort voorkomen moet worden. Aan alle drie criteria moet gelijktijdig voldaan worden. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik, is het niet mogelijk voor artikel 10 van de FFW een ontheffing te verkrijgen. Voor de artikelen 8, 9, 11 en 12 geldt wel een vrijstelling, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.

Rode lijsten

De Minister van LNV heeft ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd⁴. Voor Rode Lijst-soorten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus

2 a) de bepalingen inzake de gemeenschappelijke markt en een vrij verkeer van goederen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap; b) de bescherming van flora en fauna; c) de veiligheid van het luchtverkeer; d) de volksgezondheid of openbare veiligheid; e) dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten; f) het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren; g) belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort; h) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw; i) bestendig gebruik; j) de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

⁴ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna

tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Vanaf dat moment heeft Nederland de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving verankerd. Nederland zal aan de hand van een vergunningstelsel de zorgvuldige afweging waarborgen rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast zal Nederland in de komende jaren voor alle gebieden die samen Natura 2000 vormen, beheerplannen opstellen.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Voor een volledig begrip wordt verwezen naar de oorspronkelijke wetsteksten (www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'). Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

BIJLAGE III: INVENTARISATIEKAART VELDSPITSMUIS

BIJLAGE IV: ONDERZOEK VELDSPITSMUIS

Het vangen van muizen vindt plaats met inloopvallen (lifetraps), die in rijen langs potentieel geschikte gebieden geplaatst worden. Wanneer de vallen zijn geplaatst duurt het enige tijd voordat de spitsmuizen aan het vreemde voorwerp in hun leefgebied zijn gewend. Om te voorkomen dat de eerste controles weinig resultaat opleveren, worden de vallen twee dagen tevoren in het veld geplaatst om te 'prebaiten'. Bij het te gebruiken valtype (Longworth) is het mogelijk de val zodanig af te stellen dat het deurtje niet dichtgaat als een muis de val inloopt. Dit zogenaamde 'prebaiten' is bedoeld om de muizen te laten wennen aan de vallen. De vallen worden voorzien van aas (maden) en hooi. Onderzoek naar Veldspitsmuis is het gehele jaar mogelijk, hoewel de periode september-oktober het meest geschikt is. In de periode is de populatiegrootte het grootst en is de kans op sterfte door onderkoeling het kleinst. In overleg kan een inventarisatiemoment bepaald worden. Daarnaast is een regelmatige controle van de lifetraps erg belangrijk. Wanneer de muizen te lang in de val zitten, neemt de kans op sterfte toe. Om de kans op sterfte zo klein mogelijk te houden is het noodzakelijk de vallen minimaal tweemaal per dag te controleren.

Onderstaand is het meest geschikte controleschema weergegeven. Hierbij is rekening gehouden met de activiteitsperiode van muizen.

De veldactiviteiten voor het muizenonderzoek zien er als volgt uit:

- Dag 1: - Neerzetten van de val, prebaiten om de muizen te laten wennen;
- Dag 3: - 's Ochtends de val op scherp zetten;
- 's Avonds controleren van de val;
- Dag 4: - 's Ochtends controleren van de val;
- 's Avonds controleren van de val;
- Dag 5: - 's Ochtends controleren van de val;
- 's Avonds controleren van de val;
- Dag 6: - 's Ochtends controleren en opruimen van de val.

Bijlage

6. Flora en faunaonderzoek

6.b Voortoets Natuurbeschermingswet

Voortoets Natuurbeschermingswet voor uitbreiding bedrijventerrein Echelpoel te Weerselo

Definitief

Gemeente Dinkelland
De heer Valk
Postbus 11
7590 AA Denekamp

Grontmij Nederland B.V.
Waddinxveen, 12 juni 2012

Verantwoording

Titel : Voortoets Natuurbeschermingswet voor uitbreiding bedrijven-
terrein Echelpoel te Weerselo

Subtitel :

Projectnummer : 283440

Referentienummer :

Datum : 12 juni 2012

Auteur(s) : drs. E.F. Thomassen

E-mail adres : Eric.Thomassen@Grontmij.nl

Gecontroleerd door :

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door :

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Grontmij Nederland B.V.
Coenecoop 55
2741 PH Waddinxveen
Postbus 190
2740 AD Waddinxveen
T +31 182 62 55 00
F +31 182 62 55 10
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Aanpak	4
2	Plangebied en voorgenomen ontwikkeling	5
2.1	Plangebied	5
2.2	Voorgenomen ontwikkelingen	6
3	Toetsingskader beleid en wetgeving Inleiding	8
3.1	Natuurbeschermingswet	8
4	Ecologische waarden Natura 2000	10
4.1	Algemeen	10
4.2	Gebiedsbeschrijving	10
4.3	Instandhoudingsdoelen	11
5	Methodiek effectbeoordeling	12
5.1	Algemeen	12
5.2	Effectenindicator	12
6	Effectbeoordeling	14
7	Conclusies en aanbevelingen	20
8	Literatuurlijst	21

Bijlage 1: Tabel met overzicht bestemmingsplanonderdelen met effectbeoordeling

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Dinkelland heeft het voornemen om in Weerselo het bedrijventerrein Echelpoel uit te breiden met het gebied Echelpoel III en een retentiegebied voor tijdelijke waterberging. Om de uitbreiding van het bedrijventerrein uit te kunnen voeren, moet voldaan worden aan alle randvoorwaarden die door wet- en regelgeving worden gesteld. Op dit moment is de grond voor de uitbreiding verworven en moet het bestemmingsplan aangepast worden.

Het uit te breiden bedrijventerrein ligt in de omgeving van het Natura 2000-gebied Lemselermaten. Er liggen geen andere Natura 2000-gebieden in de buurt. De gemeente Dinkelland wil daarom inzicht krijgen in de mogelijke effecten van de ontwikkeling van het bedrijventerrein op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Lemselermaten.

De gemeente Dinkelland heeft Grontmij Nederland B.V. gevraagd om de effecten te bepalen van de uitbreiding van het bedrijventerrein op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Lemselermaten. Hiertoe heeft Grontmij de voorliggende Voortoets voor de Natuurbeschermingswet uitgevoerd.

1.2 Aanpak

Op 1 oktober 2005 is de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden en deze heeft als doel het beschermen en in stand houden van bijzondere natuurgebieden (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) in Nederland. Van elk bijzonder natuurgebied is in een document vastgelegd wat de bescherming inhoudt. Voor de Natura 2000-gebieden zijn (ontwerp)aanwijzingsbesluiten opgesteld waarin instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd voor de beschermde habitattypen en faunasoorten. Om de instandhoudingsdoelen van een gebied te behalen is het noodzakelijk dat de omstandigheden (hydrologie, nutriëntenbeschikbaarheid, beheer en dergelijke) voldoende optimaal zijn voor de beschermde habitattypen en faunasoorten. Er dient te worden voorkomen dat ontwikkelingen in of nabij het gebied plaatsvinden die het behalen van de instandhoudingsdoelen in de weg staan.

Het ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit heeft voor de bepaling van de effecten een handreiking opgesteld. In deze handreiking is een stappenschema opgenomen voor de beoordeling (zie schema in bijlage 1). Volgens het schema wordt eerst bepaald of er kans is op een significant effect. Dit gebeurt in een zogenaamde voortoets. Afhankelijk van de uitkomst van de voortoets kan worden bepaald of nader onderzoek nodig is in de vorm van een Verslechterings- en verstoringstoets of een Passende beoordeling.

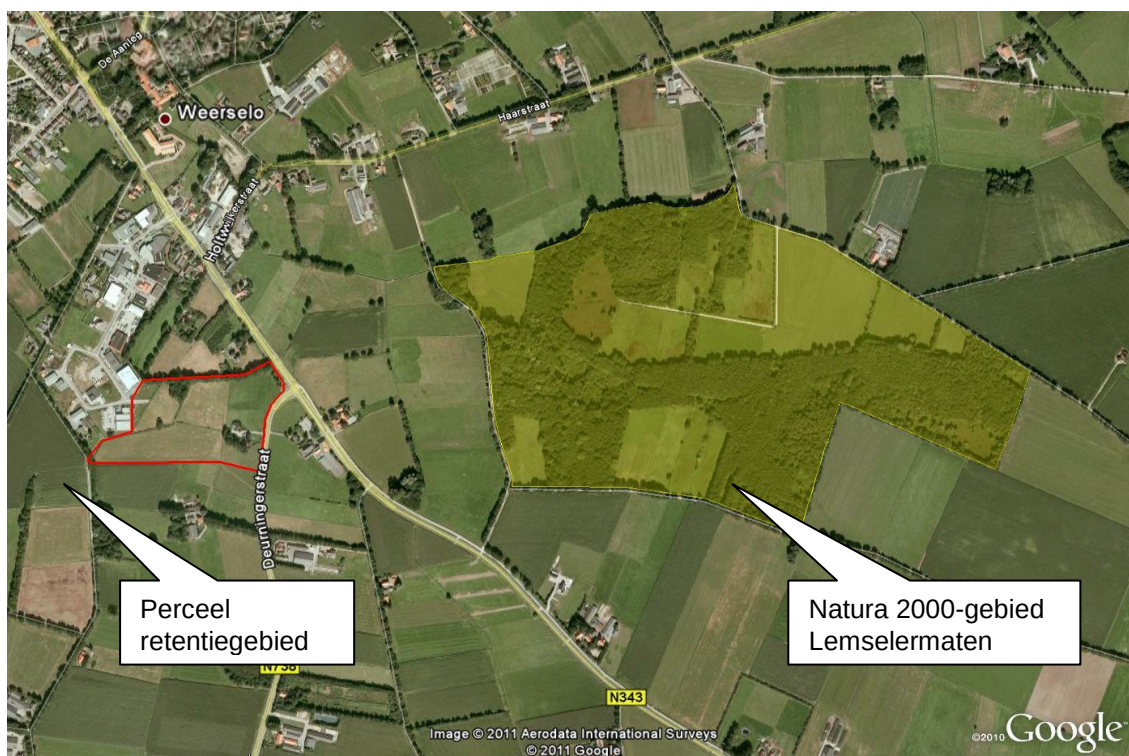
Deze rapportage vormt de Voortoets op grond van de Natuurbeschermingswet voor de ontwikkeling van bedrijventerrein Echelpoel III met een retentiegebied voor tijdelijke waterberging.

2 Plangebied en voorgenomen ontwikkeling

2.1 Plangebied

De begrenzing van het plangebied is weergegeven in figuur 2.1. Het plangebied grenst aan de (noord)oostzijde aan de N343, de Bisschopstraat en de Deurningerstraat, aan de (noord)westzijde aan het huidige bedrijventerrein Echelpoel en aan de zuidzijde aan agrarisch gebied.

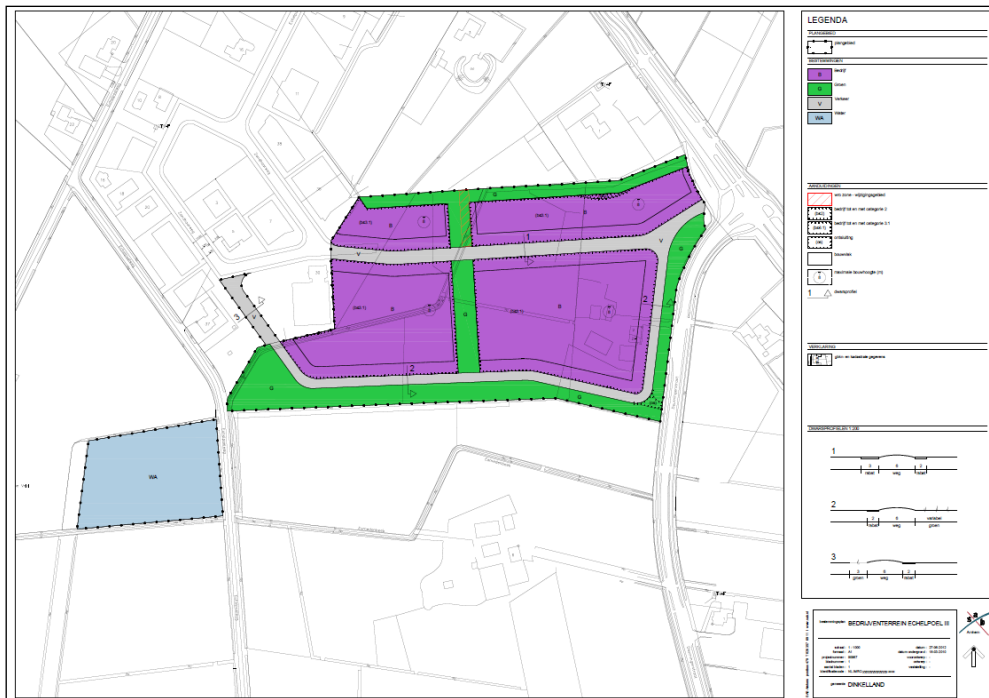
In het plangebied staan één enkel woonhuis, dat gesloopt wordt, en enkele lijnvormige houtopstanden. Direct ten zuidwesten van het plangebied komt als onderdeel van het project een retentiegebied met een oppervlak van 0,9 ha. Het plangebied, inclusief het retentiegebied, is in agrarisch gebruik. Op deze delen wordt in de huidige situatie mest uitgereden. Oostelijk van het plangebied, op ruim 400 m afstand, ligt het Natura 2000-gebied Lemselermaten.

Figuur 2.1 Luchtfoto met begrenzing plangebied van Echelpoel III (rood omlijnd) en Natura 2000-gebied Lemselermaten (geel) Bron: achtergrond Google Earth, N2000 begrenzing Min. EL&I.

2.2 Voorgenomen ontwikkelingen

De gemeente Dinkelland is voornemens om het gehele bebouwbare oppervlak binnen het plangebied te bestemmen als bedrijventerrein. Daarnaast wordt er ruimte bestemd voor groen, verkeer en water (zie Figuur 2.2). Daarnaast wordt een oppervlakte van 9000 m² (0,9 ha) direct ten zuidwesten van het bedrijventerrein ingericht als retentiegebied in de vorm van een vijver met randbeplanting.

Figuur 2.2. Plankaart bestemmingsplan Echelpoel III.

Er is een inrichtingsschets gemaakt waarin 22 bedrijvenkavels zijn aangegeven met een totaal oppervlak van 3,7 ha (gemiddeld 1680 m² of 0,1680 ha per kavel). Met groenstructuren erbij is het totaaloppervlak van Echelpoel III 5,9 ha. Met het retentiegebied erbij is het totale oppervlak 6,8 ha. Het bedrijventerrein is bedoeld voor kleinere bedrijven, vergelijkbaar met de bedrijven welke op het bestaande bedrijventerrein zijn gevestigd. Op het terrein van Echelpoel III mogen bedrijven tot milieucategorie 3 zich vestigen.

Figuur 2.3. Inrichtingsschets Echelpoel III. Het aantal kavels kan nog wijzigen.

Retentiegebied

3 Toetsingskader beleid en wetgeving Inleiding

De natuurwetgeving wordt in Nederland gevormd door de Natuurbeschermingswet (onder andere Natura 2000-gebieden) en de Flora- en faunawet. Verder bevat de Omgevingsvisie van de provincie Overijssel beleidsmatig beschermde gebieden (onder andere Ecologische Hoofdstructuur). Aangezien de effectbepaling in deze rapportage wordt beperkt tot de effecten op Natura 2000 wordt in dit hoofdstuk alleen het toetsingskader van de Natuurbeschermingswet uiteengezet.

3.1 Natuurbeschermingswet

Op 1 oktober 2005 is de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden en deze heeft als doel om bijzondere gebieden te beschermen en in stand te houden (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) in Nederland. Projecten of handelingen die negatieve effecten op deze beschermde gebieden kunnen hebben, zijn verboden. Ook activiteiten buiten de beschermde gebieden kunnen verboden zijn, indien deze negatieve effecten veroorzaken (externe werking). De Natura 2000-gebieden bestaan uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden:

- de Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen voor de bescherming van bepaalde vogelsoorten (kwalificerende soorten). Kwalificerende soorten zijn soorten waarvan geregeld meer dan 1% van de biogeografische populatie in het gebied verblijft of waarvoor het gebied tot de vijf belangrijkste gebieden in Nederland behoort;
- de Habitatrichtlijngebieden beschermen habitattypen (natuurtypen) waarvoor Europa op wereldschaal een bijzondere verantwoordelijkheid draagt. Bij de uitvoering van een project in of nabij een Natura 2000-gebied moet bepaald worden of de voorgenomen ingreep een significant negatief effect veroorzaakt op de instandhoudingsdoelen van het gebied. Hierbij is het onder andere van belang dat de gunstige staat van instandhouding van aangewezen soorten niet achteruit gaat.

Hieronder is weergegeven wat wordt verstaan onder de gunstige staat van instandhouding van een soort, conform de Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998 (Ministerie van LNV, 2005). De 'staat van instandhouding' voor een soort wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer:

- *uit de populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven;*
- *het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden;*
- *er een voldoende groot habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op lange termijn in stand te houden.*

Wat onder significantie valt, is minder duidelijk. Hieronder is aangegeven wat onder significantie wordt verstaan uit het document van Beheer van Natura 2000-gebieden. De bepalingen van artikel 6 van de Habitatrichtlijn (Europese Gemeenschappen, 2000).

“Wat als een „significant” gevolg moet worden aangemerkt, is geen kwestie van willekeur. Ten eerste wordt de term in de richtlijn als een objectief begrip gehanteerd (d.w.z. dat de term niet op zodanige wijze wordt gekwalificeerd dat hij op een arbitraire wijze kan worden geïnterpreteerd. Ten tweede is een consequente interpretatie van „significant” noodzakelijk om te garanderen dat „Natura 2000” als een coherent netwerk functioneert. Aan het begrip „significant” moet een objectieve inhoud worden gegeven. Tegelijk moet de significantie van effecten worden vastgesteld in het licht van de specifieke bijzonderheden en milieukenmerken van het beschermde gebied waarop een plan of project betrekking heeft, waarbij met name rekening moet worden gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied.”

Als het project mogelijk een effect heeft op de instandhoudingsdoelen, dan moet bij het bepalen of de activiteit (significante) gevolgen kan hebben, ook rekening worden gehouden met de zogenaamde cumulatieve effecten. Hiervan is sprake als, naast het project of andere handeling in of rondom een Natura 2000-gebied andere projecten, handelingen en plannen plaatsvinden die in combinatie mogelijk schadelijk zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen. Onderscheid dient gemaakt te worden tussen de verschillende stadia van projecten, handelingen of plannen, waarmee ook tijdens de beoordeling op verschillende wijze rekening dient te worden gehouden (Ministerie van LNV, 2005):

- *Voltooide plannen en projecten: hoewel reeds voltooide plannen en projecten niet direct hoeven te worden meegenomen, zijn er gevallen voorstelbaar waarbij dat wel moet, met name indien zij blijvende gevolgen voor het gebied hebben en er aanwijzingen bestaan voor een patroon van geleidelijke teloorgang van de natuurlijke kenmerken van het beschermde gebied.*
- *Goedgekeurde maar nog niet voltooide plannen en projecten: als deze zijn goedgekeurd, maar nog niet voltooid moeten deze volledig in de beoordeling worden meegenomen.*
- *Vorbereidingshandelingen: in principe behoren ook voorbereidingshandelingen voor een plan of project in de beoordeling te worden meegenomen. Hiervan kan worden afgeweken indien er alleen nog maar sprake is van voorbereidingshandelingen, waarbij de realisatie van het betrokken plan of project een toekomstige onzekere gebeurtenis is. Daarvan is bijvoorbeeld sprake als in een plan de mogelijkheid tot de ontwikkeling van de activiteit wordt geboden, maar dat nog niet de zekerheid bestaat dat op de vastgestelde locatie daadwerkelijk het project wordt gerealiseerd en er nog een toetsmoment volgt waarop de activiteit (inclusief cumulatie) wordt beoordeeld.*

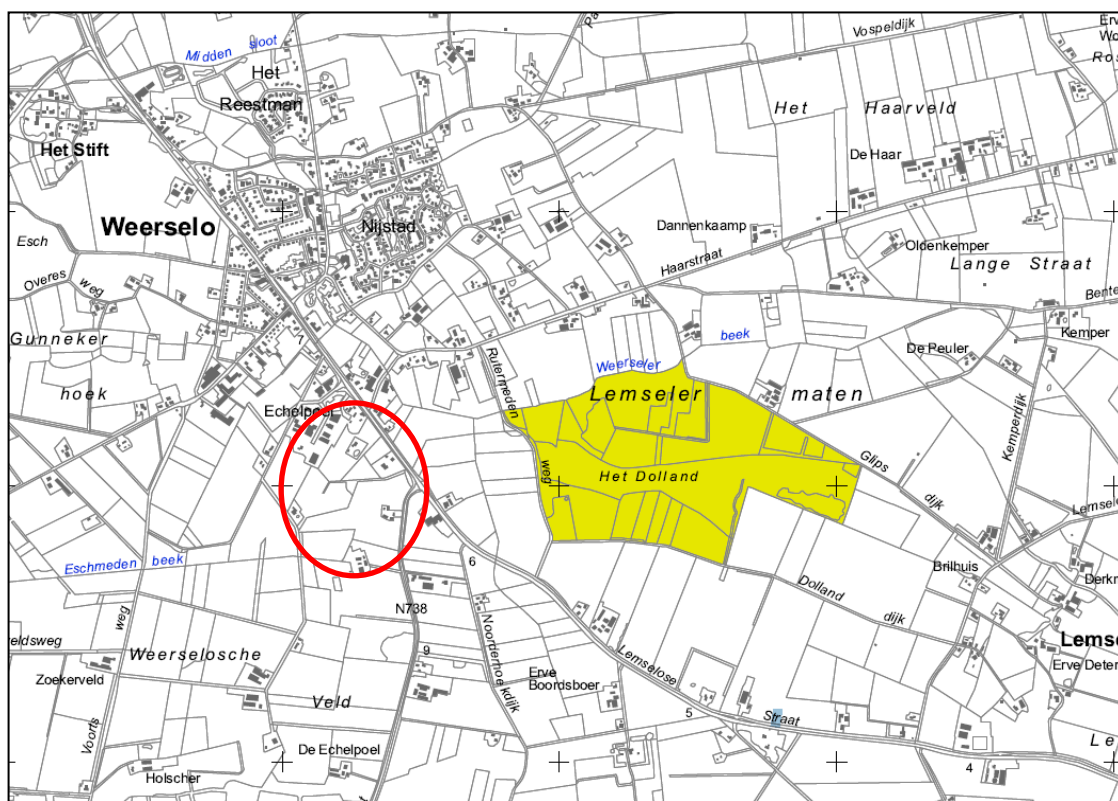
4 Ecologische waarden Natura 2000

4.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de aanwezige natuurwaarden. Deze beschrijving richt zich op de wettelijk beschermde natuurwaarden, weergegeven in de instandhoudingsdoelen die opgesteld zijn voor het Natura 2000-gebied Lemselermaten. Het gebied is nog niet definitief aangewezen als Natura 2000-gebied, daarom worden de instandhoudingsdoelen aangehouden zoals die zijn vastgelegd in het ontwerp-aanwijzingsbesluit.

4.2 Gebiedsbeschrijving

Het gebied Lemselermaten omvat vochtige heiden, schrale graslanden en moerasbos. Het ligt langs de Weerselerbeek en Dollandbeek, aan de westelijke voet van de stuwwal van Oldenzaal (zie figuur 4.1). In dit reliëfrijke, kleinschalige landschap treedt op laaggelegen plekken basenrijk grondwater uit. In het verleden lag hier een reeks van maten (langgerekte hooilanden) met orchideeënrijk kalkmoeras, maar van deze soortenrijke graslanden resteert nog een enkel maatje.

Figuur 4.1 Begrenzing van Natura 2000-gebied Lemselermaten (geelgroen vlak) en plangebied (rode cirkel)

4.3 Instandhoudingsdoelen

4.3.1 Algemene doelen

De algemene doelen die gelden voor het gebied Lemselermaten zijn de volgende:

- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

4.3.2 Instandhoudingsdoelen

De aanwijzing van de Natura 2000-gebieden is gebeurd aan de hand van de voorkomende beschermde habitattypen en Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten. Het Natura 2000-gebied Lemselermaten is aangewezen voor zes habitattypen en 1 habitatsoort. In tabel 4.1 is per habitatype en voor de habitatrichtlijnsoort aangegeven welke behouds- of uitbreidingsdoelen zijn geformuleerd.

Tabel 4.1 Instandhoudingsdoelen van Lemselermaten volgens ontwerp aanwijzingsbesluit
(bron: <http://www.minlnv.nl/> Ministerie van EL&I)

Habitatype of soort	Oppervlakte	Kwaliteit
H3130 Zwakgebufferde vennen	Behoud	Behoud
H4010A Vochtige heiden van hogere zandgronden	Uitbreiding	Verbetering
H4030 Droge heiden	Uitbreiding	Verbetering
H7140A Trilvenen	Uitbreiding	Verbetering
H7230 Kalkmoerassen	Uitbreiding	Behoud
H91E0C Beekbegeleidende bossen	Behoud	Verbetering
H1016 Zeggekorfslak	Behoud	Verbetering

5 Methodiek effectbeoordeling

5.1 Algemeen

De verschillende habitattypen en de habitatrichtlijnsoort waarvoor het Natura 2000-gebied Lemselermaten waardevol is, kunnen in verschillende mate hinder ondervinden van de uitbreiding van het bedrijventerrein met de delen Echelpoel III en het retentiegebied.

Conform de Natuurbeschermingswet zijn voorgenomen ingrepen slechts toegestaan als duidelijk is dat er geen negatieve effecten te verwachten zijn op de instandhoudingsdoelen van het nabij gelegen Natura 2000-gebied Lemselermaten. Hierbij kan sprake zijn van directe en / of indirecte effecten. Directe effecten van de ontwikkeling zelf, bijvoorbeeld door het oppervlakteverlies van beschermde habitattypen, zijn niet van toepassing, aangezien de ontwikkeling plaatsvindt buiten het Natura 2000-gebied. Er dient daarom met name te worden getoetst op de indirecte effecten van de gevolgen van de ontwikkeling door de uitstraling naar de omgeving (externe werking).

5.2 Effectenindicator

Voor de bepaling van de globale effecten in de voortoets is op basis van de effectenindicator van het Ministerie van LNV (www.minlnv.nl) en op basis van expert judgement een inschatting gemaakt van de effecten van de geplande ingreep in relatie tot het nabijgelegen Natura 2000-gebied. De effectenindicator is een internettool waarin de gevoeligheid van soorten en habitattypen voor bepaalde versturende activiteiten gekoppeld kan worden aan een Natura 2000-gebied naar keuze.

Als versturende activiteit is *bedrijventerrein* geselecteerd, deze activiteit behelst de aanleg en het gebruik van een bedrijventerrein. Dit is exact de activiteit die zal plaatsvinden op het bedrijventerrein van Echelpoel III.

Verstorende activiteiten die volgens de effectenindicator (zie figuur 5.1) plaats kunnen vinden bij de activiteit *bedrijventerrein* zijn hieronder opgesomd inclusief een korte definitie van het begrip.

Storingsfactor	1 2 7 8 13 14 15 16 17	Legenda storingsfactoren
Zwakgebufferde vennen	■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■	1- oppervlakteverlies
Vochtige heiden	■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■	2- versnippering
Droge heiden	■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■	7- verontreiniging
Overgangs- en trilvenen	■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■	8- verdroging
Kalkmoerassen	■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■	13-verstoring door geluid
*Vochtige alluviale bossen	■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■	14- verstoring door licht
Zeggekorfslak	■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■	15- verstoring door trillingen
■ zeer gevoelig		16- optische verstoring
■ gevoelig		17- verstoring door mechanische effecten
■ niet gevoelig		
■ n.v.t.		
... onbekend		

Figuur 5.1 Overzicht van effecten op de aanwezige habitats. De selectie is uitgevoerd op het gebied het Lemselermaten voor de versturende activiteit 'bedrijventerrein' (bron: effectenindicator op www.minlnv.nl)

Bij de activiteit “Bedrijventerrein” staat wel als toelichting dat de aanleg en het gebruik van een bedrijventerrein vele tijdelijke en permanente gevolgen heeft voor natuur. Afhankelijk van het type bedrijven kan het in gebruik zijn van een bedrijventerrein ook leiden tot emissie of lozing van vervuilende stoffen. De factoren verzuring en vermesting zijn daarom ook toegevoegd.

Oppervlakteverlies: afname beschikbaar oppervlak leefgebied soorten en/of habitattypen.

Versnippering: van versnippering is sprake bij het uiteenvallen van het leefgebied van soorten.

Verontreiniging: er is sprake van verontreiniging als er verhoogde concentraties van stoffen in een gebied voorkomen, welke stoffen onder natuurlijke omstandigheden niet of in zeer lage concentraties aanwezig zijn. Bij verontreiniging is sprake van een zeer brede groep van ecosystem- en gebiedsvreemde stoffen: organische verbindingen, zware metalen, schadelijke stoffen die ontstaan door verbranding of productieprocessen, straling (radioactief en niet radioactief), geneesmiddelen, endocrien werkende stoffen etc. Deze stoffen werken in op de bodem, het grondwater en de lucht.

Verdroging: verdroging uit zich in lagere grondwaterstanden en / of afnemende kwel. De actuele grondwaterstand is zo lager dan de gewenste / benodigde grondwaterstand.

Verstoring door geluid: verstoring door onnatuurlijke geluidsbronnen; permanent zoals geluid wegverkeer danwel tijdelijk zoals geluidsbelasting bij evenementen. Geluid is een hoorbare trilling, gekenmerkt door geluidsdruk en frequentie.

Verstoring door licht: verstoring door kunstmatige lichtbronnen, zoals licht uit woonwijken en industrieterreinen, glastuinbouw etc.

Verstoring door trillingen: er is sprake van trillingen in bodem en water als dergelijke trillingen door menselijke activiteiten veroorzaakt worden, zoals bij boren, heien, draaien van rotorbladen etc.

Optische verstoring: optische verstoring betreft verstoring door de aanwezigheid en/of beweging van mensen dan wel voorwerpen die niet thuishoren in het natuurlijke systeem.

Verstoring van mechanische effecten: onder mechanische effecten vallen verstoring door betreding, golfslag, luchtwervelingen etc. die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten.

Naast de bovengenoemde factoren kunnen de factoren verzuring en vermesting mogelijk ook effecten hebben op de kwalificerende habitattypen van het gebied Lemselermaten.

Verzuring: Verzuring van bodem of water is een gevolg van de uitstoot (emissie) van vervuilde gassen door bijvoorbeeld fabrieken en (vracht)auto's. De uitstoot bevat onder andere zwaveldioxide (SO₂), stikstofoxide (NO_x), ammoniak (NH₃) en vluchtige organische stoffen (VOS). Deze verzurende stoffen komen via de lucht of het water in de grond terecht en leiden daar tot het zuurder worden van het biotische milieu. De belangrijkste bronnen van verzurende stoffen zijn de landbouw, het verkeer en de industrie.

Vermesting: vermesting is de 'verrijking' van ecosystemen met name met stikstof en fosfaat. Het kan gaan om aanvoer door de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden) of nitraat- en fosfaataanvoer door het oppervlaktewater.

6 Effectbeoordeling

De voornoemde activiteiten zijn getoetst aan de beschermde natuurwaarden van het Natura 2000-gebied Lemselermaten. De gevoeligheid voor de kwalificerende waarden wordt per verstoringfactor door middel van een kleurcodering weergegeven. Uit figuur 5.1 kan globaal geconcludeerd worden dat de meeste kwalificerende natuurwaarden gevoelig zijn voor de activiteit *bedrijventerrein*. Het aspect verdroging scoort (met uitzondering van droge heiden) voor alle habitattypen als 'zeer gevoelig'.

6.1.1 Oppervlakteverlies en versnippering

De geplande activiteiten vinden, zoals aangegeven, plaats buiten de begrenzing van de Lemselermaten. Hierdoor zijn directe effecten door oppervlakteverlies en versnippering van beschermde habitattypen en de populatie van de habitatrichtlijnsoort uitgesloten.

6.1.2 Verstoring

Verstoring door geluid, licht en trillingen, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten zijn niet van toepassing op de habitattypen omdat deze storingsfactoren alleen een effect hebben op dieren. De zeggekorfslak is de habitatrichtlijnsoort die in het gebied voorkomt. Het bedrijventerrein ligt op een te grote afstand om effecten van voornoemde factoren te verwachten. Bovendien ligt er een weg tussen het plangebied en het bedrijventerrein waarvan de effecten van voornoemde factoren groter zullen zijn.

6.1.3 Verontreiniging

Alle kwalificerende habitattypen zijn gevoelig voor verontreiniging. Bij het te realiseren bedrijventerrein kunnen ook schadelijke stoffen worden aan- en afgevoerd en verwerkt. Normaal gesproken worden deze stoffen volgens de geldende milieuregels verwerkt. De kans dat hiermee iets misgaat is vrij klein en als er iets misgaat zoals het morsen van een milieuverontreinigende stof dan wordt het eerste risico afgewenteld op het rioleringssysteem en op oppervlakkige afwatering. Bovendien zal het effect van een eventueel ongeval beperkt zijn vanwege de kleinschaligheid van de bedrijven. De afwatering loopt van oost naar west. Omdat het bedrijventerrein stroomafwaarts en ver van het Natura gebied afligt zullen schadelijke stoffen via waterafvoer niet terecht komen bij het Natura 2000-gebied. De grondwaterstroming is eveneens van oost naar west zodat ook bij een calamiteit geen verontreiniging via het grondwater in het gebied Lemselermaten terecht kan komen. Door verontreiniging zullen dus geen negatieve effecten optreden op de kwalificerende natuurwaarden. Wel is het denkbaar dat schadelijke stoffen via de lucht (bij brand bijvoorbeeld) getransporteerd worden en deels via neerslag in het Natura 2000-gebied komen. Omdat via bouwschrijten en dergelijke schadelijke bouwstoffen (zoals cadmiumhoudende plastics, asbest e.d) niet meer toegestaan zijn, zal emissie vooral rook en roet zijn. Er is geen kennis van de effecten op de natuurwaarden. De inschatting is dat dit in lichte mate een negatief effect kan hebben, maar zeer tijdelijk van aard.

6.1.4 Verdroging

Alle kwalificerende habitattypen, met uitzondering van droge heiden, zijn erg gevoelig voor verdroging. Bovendien is het gebied Lemselermaten reeds verdroogd waardoor de habitattypen in het gebied al onder druk staan. De ontwikkeling van het bedrijventerrein zal ertoe leiden dat er meer verhard oppervlakte in de omgeving bij komt. Dit kan leiden tot het intrekken van minder regenwater in de bodem. De voorgenomen ingreep zal echter niet zorgen voor extra verdroging ter plaatse van de Lemselermaten. Het grondwater stroomt namelijk van oost naar west en het bedrijventerrein ligt ten westen (benedenstrooms) van de Lemselermaten. De hydrologische condities worden gestuurd door een regionaal watersysteem waarbij grondwater vanuit oostelijke richting toestroomt. Er is één watervoerend pakket aanwezig waarvan de hydrologische basis wordt gevormd door tertiaire kleien. De diepte van de klei varieert sterk waardoor de dikte van het bovenliggende watervoerend pakket variabel is. Bij de Lemselermaten wordt het watervoerend pakket veel dunner, waardoor het grondwater naar boven wordt gedrukt en basenrijk grondwater opkwelt.

De kwelstroom wordt beïnvloed door afvoer van water door de verdiepte beken en, voor een kleiner deel, door de grondwaterwinning in Weerselo. Een grondwaterwinning kan dus ook invloed hebben op het grondwater en verdroging veroorzaken. De verwachting is dat de bedrijven die zich zullen vestigen op het bedrijventerrein geen grondwater zullen gaan onttrekken. Als er toch bedrijven zijn die grondwater onttrekken dan zal dit zo beperkt zijn dat dit geen invloed heeft ter plaatse van de Lemselermaten vanwege de afstand tussen het plangebied en de Lemselermaten.

Naast de verdrogingseffecten welke kunnen optreden bij het gebruik van het terrein kan er ook verdroging optreden tijdens de aanleg van het bedrijventerrein. Voor de aanleg van het terrein is het van belang dat het voldoende drooglegging heeft. De grondwaterstand in dit deel van de gemeente is dusdanig dat reeds voldoende drooglegging aanwezig is. Het zal niet nodig zijn de waterstand te verlagen. Is ontwatering lokaal te weinig, dan is ophoging wenselijk. De aanleg zorgt dus niet voor verdroging en negatieve effecten op de kwalificerende habitattypen van de Lemselermaten.

6.1.5 Verzuring en vermesting

6.1.5.1 *Achtergronden van stikstofdepositie*

Alle habitattypen waar Lemselermaten voor is aangewezen, zijn gevoelig voor de verzuring en vermesting. Effecten van verzuring en vermesting zijn afhankelijk van bodemprocessen en aanvoer van stoffen van buiten het gebied. De bodemprocessen die optreden zijn bijvoorbeeld afhankelijk van de hoeveelheid vocht in de bodem, de bodemsoort, de toevoer en aanwezigheid van nutriënten en zure / basische stoffen. In de Lemselermaten manifesteren de effecten van verzuring en vermesting zich met name als de hoeveelheid kwel afneemt. Het aanwezige plantenmateriaal gaat dan afbreken wat zorgt voor het vrijkomen van nutriënten en onder andere de invloed van zuurder regenwater wordt groter wat kan zorgen voor verzuring. De aanvoer van stoffen van buiten het gebied welke schadelijk zijn voor het ecosysteem van de Lemselermaten zijn met name nutriënten. Deze worden deels met het grondwater aangevoerd vanaf de landbouwgronden en deels worden deze via de lucht aangevoerd, vooral als ammoniak en stikstofoxiden. Ammoniak en stikstofoxiden kunnen vanuit de lucht in het gebied neerslaan als stikstofdepositie. Ammoniak is voornamelijk afkomstig van landbouwactiviteiten zoals het houden van dieren en het uitrijden van mest. Deze activiteiten zullen niet op het bedrijventerrein plaatsvinden. Stikstofoxiden ontstaan door de verbranding van fossiele brandstoffen. Dit gebeurt in industriële installaties en in verbrandingsmotoren, bijvoorbeeld in auto's.

De aanvoer van nutriënten vindt deels plaats door de lucht. Stikstof komt van nature in de vorm van stikstofgas (N_2) voor in de lucht. Dit wordt door denitrificatie in de bodem gevormd door stikstofbacteriën die nitraat (NO_3^-) omzetten in stikstofgas. Het stikstofgas kan vervolgens weer door bacteriën in de bodem worden omgezet, zodat het beschikbaar komt voor planten. De aanvoer van N die op deze wijze beschikbaar komt voor planten is beperkt.

Door onnatuurlijke processen is het aanbod van N via de lucht sterk toegenomen. Naast de natuurlijke aanvoer zijn er sinds de industrialisatie in Nederland namelijk belangrijke bronnen bijgekomen, namelijk het verkeer, de industrie en de landbouw. De uitstoot van N-verbindingen bestaat bij verkeer en industrie voornamelijk uit stikstofoxiden (NO_x) en bij de landbouw uit ammoniak (NH_3). Deze stikstofverbindingen slaan uiteindelijk neer op de bodem, zogenaamde depositie, en in de bodem worden de verbindingen omgezet waardoor de stikstof beschikbaar komt voor planten.

Een te hoge stikstofdepositie, ook wel vermestende depositie genoemd, op de natuurlijke ecosystemen kan leiden tot een verstoring en verslechtering van de biodiversiteit van deze ecosystemen. Overmatige depositie van stikstof (N) leidt tot verstoring van de voedingstoffenbalans in de bodem en verontreiniging van het grond- en oppervlaktewater, wat uiteindelijk leidt tot het verdwijnen van karakteristieke soorten in de natuurterreinen. Voor alle kwalificerende habitattypen in Nederland is de zogenaamde kritische stikstofdepositie bepaald (Bal *et. al.*, 2007).

De belangrijkste bronnen van de N-depositie zijn landbouw, verkeer en de industrie. Circa 30% van de totale N-depositie in Nederland komt uit het buitenland. Het verkeer is de belangrijkste bron van stikstofoxiden, industrie en de energiesector zijn andere belangrijke bronnen. De huidige achtergronddepositie is hoger dan de kritische depositiewaarden van alle kwalificerende habitattypen van de Lemselermaten. Het is daarom van belang om te weten of de activiteiten op het bedrijventerrein zorgen voor extra stikstofdepositie.

6.1.5.2 Effectbeoordeling

In tabel 6.1 zijn de kritische depositiewaarden van de kwalificerende habitattypen van de Lemselermaten weergegeven.

Tabel 6.1 Kritische depositiewaarden van kwalificerende habitattypen van Lemselermaten

Habitatype of soort	Kritische depositiewaarde (mol/ha/jaar)
H3130 Zwakgebufferde vennen	410
H4010A Vochtige heiden van hogere zandgronden	1300
H4030 Droge heiden	1100
H7140A Trilvenen	1200
H7230 Kalkmoerassen	1100
H91E0C Beekbegeleidende bossen	1860

De achtergronddepositie op de Lemselermaten is in de analyse voor de PAS vastgesteld op gemiddeld 2100 mol/ha/jaar. Deze waarde komt overeen met de waarde op de Grootschalige Depositiekaart Nederland van het RIVM. In het peiljaar 2020 is deze waarde door onder andere het schoner worden van het wegverkeer gedaald tot minder dan 1600 mol/ha/jr (zie Figuur 6.1). Deze waarde ligt al onder de KDW van het habitatype H91E0C Beekbegeleidende bossen.

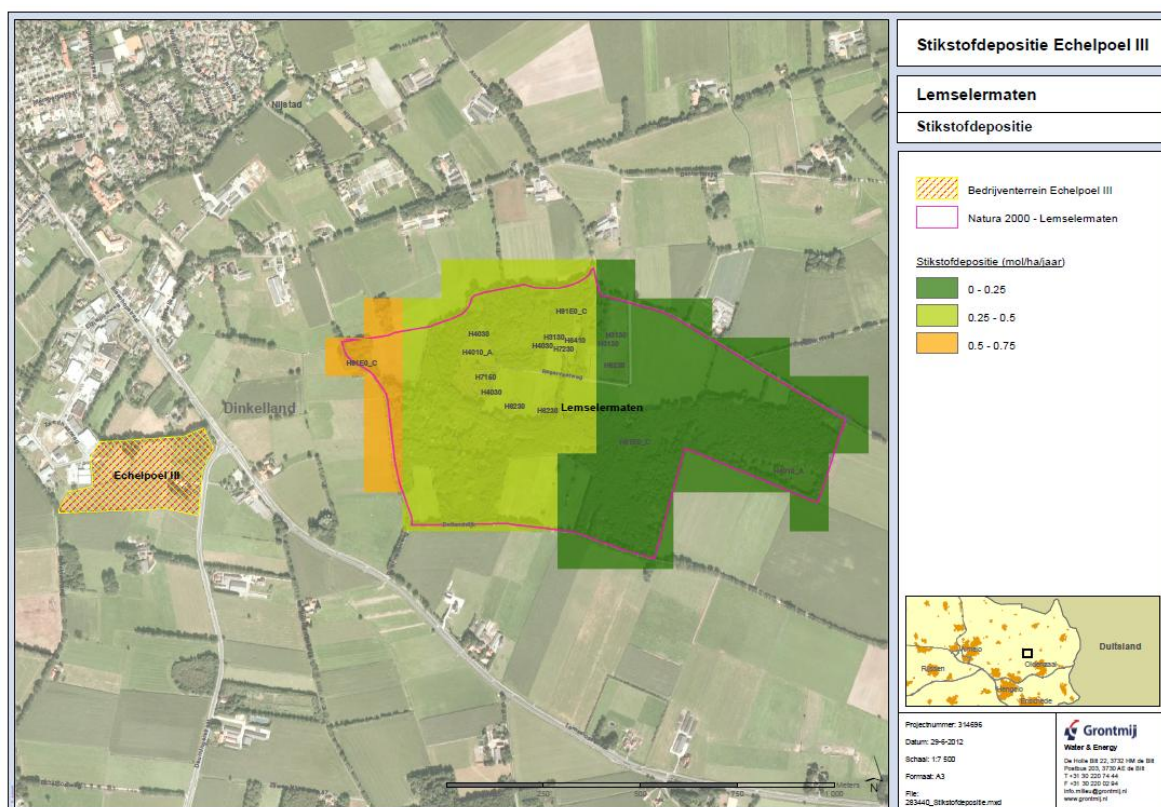
Op het bedrijventerrein Echelpoel III kunnen volgens de huidige plannen bedrijven zich vestigen van de milieucategorieën 1 tot en met 3. Dit zullen vooral bedrijven zijn die vergelijkbaar zijn met de bedrijven welke reeds op het huidige terrein van Echelpoel 1 en 2 zijn gevestigd. Dit betreft met name bedrijven zoals groothandel, garages, stratenmakers, houtbewerkers en dergelijke met bijbehorende kantoorruimte. Naast de activiteiten op het bedrijventerrein zelf zullen er ook extra transportbewegingen plaatsvinden. Met de CROW rekentool is de verwachte verkeersintensiteit berekend, uitgaande van het oppervlak en een bedrijventerrein in weinig stedelijk gebied. De uitkomsten hiervan zijn 607 motorvoertuigen per etmaal op een gemiddelde weekdag en 809 motorvoertuigen per etmaal op een gemiddelde werkdag. Voor de berekening van de emissies van het verkeer is een voertuigverdeling nodig. Hiervoor is uitgegaan van een standaard voertuigverdeling voor een ontsluitingsweg van een bedrijventerrein, dat wil zeggen 83.68% lichte, 9.67% middelzware en 6.65% zware motorvoertuigen.

 Grontmij

Tabel 6.2 Bijdragen van Echelpoel III aan stikstofdepositie in 2020 op habitattypen in de Lemselermaten.

Omschrijving	KDW	Maximale projectbijdrage stikstofdepositie (mol/ha/jaar)	Als % van KDW
H3130 Zwakgebufferde vennen	410	0,26	0,06
H4010A Vochtige heiden (hoge- re zandgronden)	1300	0,39	0,03
H4030 Droge heiden	1100	0,35	0,03
H7230 Kalkmoerassen	1100	0,27	0,02
H91E0C Vochtige alluviale bos- sen (beekbegeleidende bossen)	1860	0,62	0,03

De uitkomsten worden op kaart weergegeven in Figuur 6.2 (grote afbeelding in bijlage). Hierin zijn ook de habitattypen weergegeven die binnen de verschillende categorieën vallen.

Figuur 6.2 Stikstofbijdrage Echelpoel III op Lemselermaten.

De hoogste bijdragen aan stikstofdepositie liggen aan de westkant van het gebied, waar het habitatype H91E0C Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) ligt. Dit habitatype is betrekkelijk weinig gevoelig voor stikstofdepositie (KDW 1860 mol/ha/jr). Hier is een toename berekend van 0,62 mol/ha/jr in 2020. Voor dit habitatype is de totale stikstofdepositie in 2020 al gedaald tot ruim onder de KDW en kunnen effecten als gevolg van stikstofdepositie vanuit Echelpoel III op basis daarvan uitgesloten worden. Voor alle andere habitat is een zeer geringe toename van stikstofdepositie berekend van (ruim) minder dan 0,4 mol/ha/jr. Op het meest gevoelige habitatype H3130 Zwakgebufferde vennen is een bijdrage vanuit Echelpoel III van 0,26 mol/ha/jr in 2020. Dit is 0,06 procent van de kritische depositiewaarde van 410 mol/ha/jr. Dit is tevens de hoogste waarde uitgedrukt als percentage van de kritische depositiewaarden van habitattypen in Lemselermaten. Deze waarden zijn zo laag dat er geen sprake is van een wezenlijke toename van stikstofdepositie op Lemselermaten en er geen waarneembaar ecologisch effect optreedt.

Momenteel wordt gewerkt aan het opstellen van het beheerplan voor het Natura 2000-gebied Lemselermaten. Mogelijk vervallen daarbij enkele van de bovengenoemde habitattypen. Dit is

nu nog niet definitief bekend, daarom wordt rekening gehouden met alle habitattypen die nu in het voorlopige besluit genoemd worden. Aan de begrenzing van het gebied kunnen richting definitieve aanwijzing ook nog wijzigingen doorgevoerd worden. Het meest westelijke deel, met habitatype H91E0C Beekbegeleidende bossen valt daarbij naar verwachting nog af.

Door de beëindiging van bemesting op de agrarische percelen binnen het plangebied en op agrarische percelen in het retentiegebied dat als onderdeel van de planvorming van Echelpoel II wordt aangelegd, zal emissie van stikstof door de opgebrachte mest stoppen. Deze afname van emissie zal ook een afname van depositie op Lemselermaten betekenen. Aangezien deze afname een onlosmakelijk effect is van de ontwikkeling van Echelpoel III, kan het effect worden weggestreept tegen de geringe toename die voortkomt vanuit het gebruik van Echelpoel III. Het netto effect van de ontwikkeling van Echelpoel III zal daarmee nagenoeg nihil zijn. Bij normale agrarische belasting verdwijnt circa 10 % van de opgebrachte stikstof als NH_3 naar de lucht. Bij een bemestingsnorm voor grasland van 250 kg N/ha/jr (derogatie bedrijven) betekent dit dat elke hectare agrarisch grasland een bron vormt van 25 kg NH_3 per jaar. Het plangebied inclusief retentiegebied is circa 6,8 hectare groot. Het oppervlak van het huisperceel en de beek bedraagt samen ca. 0,72 ha. Dit betekent dat ruim 85% van het gebied als landbouwgrond in gebruik was. De totale emissie ten gevolge van bemesting komt daarmee uit op ruim 170 kg. De totale jaarlijkse NH_3 -emissie ten gevolge van bemesting komt daarmee op 170 kg NH_3 per jaar. De totale berekende emissie vanuit het bedrijventerrein Echelpoel III is inclusief verkeer ongeveer 800 kg NO_x . Door de verschillende afstanden tussen de puntbronnen voor de bedrijven en het verkeer enerzijds en de bemeste percelen anderzijds en door verschillen in mate van depositie als gevolg van emissie vanuit bronnen van zeer verschillende aard (bemesting en bedrijven/verkeer) kan geen rechtstreekse vergelijking tussen de getallen gemaakt worden. Wel kan gesteld worden dat door de afname van stikstofdepositie door het stoppen van bemesting de daadwerkelijke toename van stikstofdepositie, die op zichzelf al zeer gering is, in de praktijk nog lager zal uitvallen.

Deze zeer geringe bijdragen aan stikstofdepositie zijn in feite ecologisch niet meetbaar. Een significant negatief effect van stikstofdepositie op de Natura 2000-doelstellingen voor aangewezen habitattypen in de Lemselermaten is daarmee op voorhand uit te sluiten.

7 Conclusies en aanbevelingen

De effecten van de aanleg en het gebruik van het bedrijventerrein Echelpoel III op de kwalificerende waarden van het Natura 2000-gebied Lemselermaten zijn beoordeeld. De factoren die mogelijke effecten kunnen veroorzaken zijn volgens de effectenindicator van EL&I (www.minlnv.nl) oppervlakteverlies, versnippering, verontreiniging, verdroging, verstoring door geluid, verstoring door licht, verstoring door trillingen, optische verstoring en verstoring door mechanische effecten. Omdat de beschermde waarden van de Lemselermaten niet gevoelig zijn voor een deel van deze factoren en omdat het bedrijventerrein verder van de Lemselermaten af ligt, leiden de genoemde factoren niet tot een verslechtering van de kwaliteit van habitattypen of tot een significante verstoring van habitattypen en/of soorten waarvoor Lemselermaten als Natura 2000-gebied is aangewezen.

Naast de genoemde factoren is er op detailniveau gekeken naar mogelijke effecten als gevolg van verzuring en vermesting door stikstofdepositie. Activiteiten op het bedrijventerrein en het transport van en naar het bedrijventerrein veroorzaken uitstoot van stikstofoxiden. Deze zorgen voor een zeer geringe toename van de stikstofdepositie op het Natura 2000-gebied. De berekende toename is dermate gering dat dit in ecologische zin niet is aan te merken als een significante verslechtering van de kwaliteit van een habitatype. Door de beëindiging van bemesting op de agrarische percelen binnen het plangebied van Echelpoel III en op agrarische percelen binnen het retentiegebied van 9000 m² dat als onderdeel van het project wordt gerealiseerd, is de daadwerkelijke toename van stikstofdepositie als gevolg van de ontwikkeling Echelpoel III nog geringer. Hiermee kan geconcludeerd worden dat ook stikstofdepositie als gevolg van Echelpoel III niet leidt tot een verslechtering van de kwaliteit van habitattypen of tot een significante verstoring van habitattypen en/of soorten waarvoor Lemselermaten als Natura 2000-gebied is aangewezen.

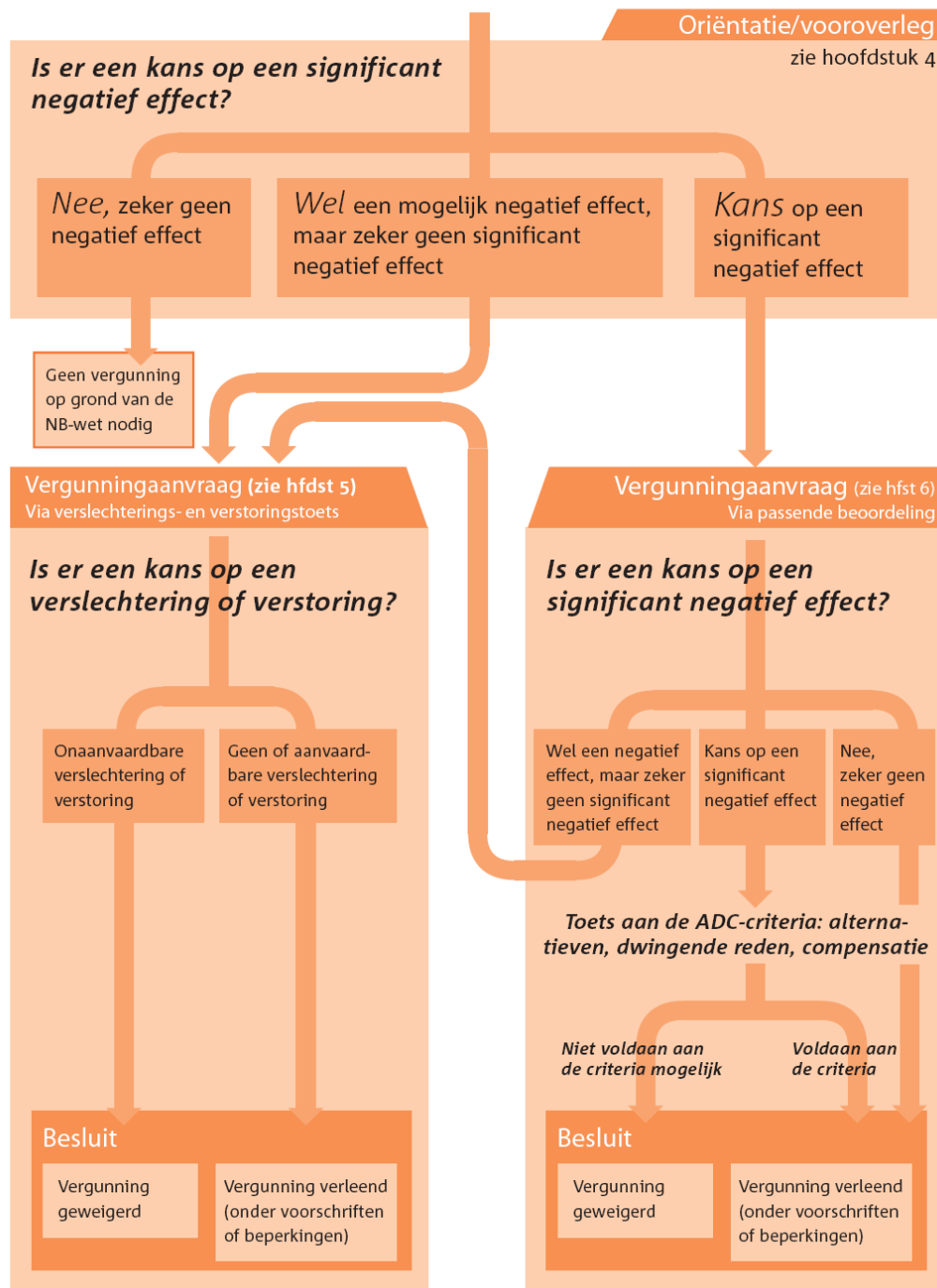
8 Literatuurlijst

- Bal D., Beijer H., Dobben H. van, Hinsberg A. van (2007) Overzicht van kritische stikstofdeposities voor natuurdoeltypen. Notitie, Ministerie van LNV, Directie Kennis.
- Dobben H.F. van & Hinsberg A. van (2008) Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden, Alterra rapport 1654, Wageningen.
- Faber P.A., Bel D.J.F. (2009) Passende beoordeling t.b.v. rondweg Weerselo, d.d. 31-07-2009, status CONCEPT.
- Gies T.J.A., Kros J., Voogd J.C., Smidt R. (2008) Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura 2000, Alterra rapport 1682, Wageningen.
- Laan P.E.J., Adrichem G.G.J. van (2009) Concept beheerplan Natura 2000-gebied Lemselermaten, Grontmij, concept, juni 2009.
- Milieu en Natuur Planbureau (2006) Nationale Milieuverkenning 6 2006 – 2040, rapportnummer 500085001, Sdu uitgevers.
- www.emissieregistratie.nl (2009).
- www.milieuennatuurcompendium.nl (2009)
- www.minInv.nl.

Bijlage 1

Tabel met overzicht bestemmingsplanonderdelen
met effectbeoordeling

Project of handeling

Stappenschema voor ecologische beoordeling van project of handeling uit de Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998, LNV, oktober 2005

<i>Bijlage 6.c.</i>
Rapporten nader onderzoek veldmuizen en veldmuizen
1. Memo SAB

SAB • Adviesgroep

bezoekadres
Lovinklaan 1
6821 HX Arnhem

correspondentieadres
Postbus 479
6800 AL Arnhem

T [026] 353 71 40
F [026] 353 71 49
I www.sab.nl
E info@sab.nl

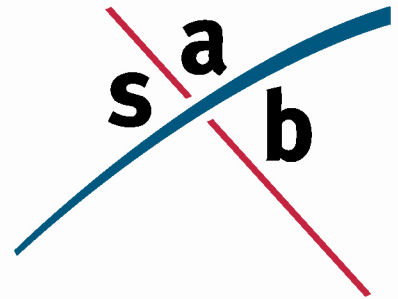
KvK Arnhem 09129459

SAB • Amsterdam

SAB • Arnhem

SAB • Eindhoven

SAB • Human Resources

Briefrapport

van: SAB Arnhem B.V.
ons kenmerk: KUEN/90967
datum: 29 december 2010
betreft: Nader onderzoek steenuil en veldspitsmuis te Weerselo, Echelpoel

Aanleiding

In Weerselo heeft de gemeente het voornemen om het industrieterrein Echelpoel verder uit te breiden. Het plangebied voor de uitbreiding is middels een quickscan onderzocht op mogelijk voorkomende beschermde soorten. Dit heeft geleid tot de conclusie dat het plangebied mogelijk in gebruik is als leefgebied voor uilen en veldspitsmuizen. Op basis van deze conclusie is SAB Arnhem gevraagd het nader onderzoek naar deze soorten te coördineren.

Aanpak

SAB Arnhem heeft de resultaten uit de quickscan beoordeeld en op basis hiervan ecologisch adviesbureau EKOZA ingeschakeld om het veldwerk ten uitvoer te brengen. Al het veldwerk is uitgevoerd conform de methodiek de door specialistische PGO's wordt gehanteerd als best beschikbare.

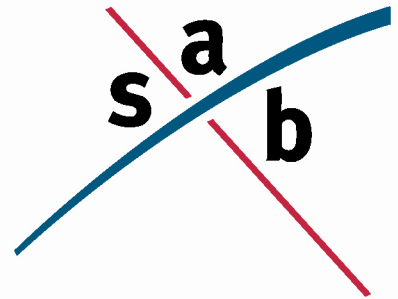
Uilen

De beste wijze om te onderzoeken of uilen gebruik maken van een bepaald gebied is door in de balts- of voortplantingsperiode geluidsopnames af te spelen. In deze periode zijn de dieren erg territoriaal naar indringers en laten dat door middel van geluid weten. Met uitzondering van de Kerkuil (*Tyto alba*) zijn zo alle Nederlandse uilensoorten te onderzoeken.

In het voorjaar van 2010 is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van uilen. Voor de Steenuil (*Athene noctua*) is het plangebied drie maal bezocht. Bij ieder bezoek is op meerdere plaatsen de territoriumroep van steenuilen afgespeeld. Dit gebeurde telkens tien keer achter elkaar. Er is met name op de steenuil gelet omdat het plangebied qua habitateisen het meest overeenkomt met de habitateisen voor deze soort. Tijdens de veldbezoeken is ook op andere uilensoorten gelet.

Veldspitsmuis

De Veldspitsmuis (*Crocidura leucodon*) komt voornamelijk nog voor in het oosten van het land in kleinschalig cultuurlandschap. Door de teloorgang van dit landschapstype is veel geschikte habitat

verdwenen. De soort is bovendien afhankelijk van plekken waar weinig beheer plaatsvindt. Door ook sterke concurrentie van de Huisspitsmuis (*Crocidura russula*) is de soort nog verder afgenomen.

Het onderzoek naar huisspitsmuizen heeft plaatsgevonden in het najaar van 2010. Na de voortplanting is het aantal dieren het grootst en dus ook de trefkans. Dit wordt nog versterkt door het feit dat zowel de oudere dieren als de jonge dieren overgaan tot een solitaire levenswijze. De vangkans is in het najaar dus vele malen hoger.

De dieren worden gevangen met life-traps. Dit zijn muizenvallen waarin de muizen levend worden gevangen. Door de aanwezigheid van een leefruimte kunnen de dieren enige tijd overleven en kan een groot aantal vallen worden ingezet. De vallen worden eerst enkele dagen opengezet maar niet op scherp. Hierdoor kunnen de dieren wennen aan de vallen en wordt de vangkans verhoogd.

In oktober zijn 70 vallen verspreid over 5 raaien uitgezet. 30 vallen stonden in het plangebied en 40 in de directe omgeving. In totaal zijn 63 muizen gevangen, verdeeld over 4 soorten namelijk: Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), Huismuis (*Mus musculus*), Rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*), Bosspitsmuis (*Sorex araneus*). De Veldspitsmuis is niet aangetroffen.

Resultaten

Uilen

Uit het onderzoek naar uilen is naar voren gekomen dat het plangebied niet in gebruik is als vaste rust- of verblijfplaatsen van uilen. Het plangebied blijkt wel onderdeel uit te maken van foerageergebied van steenuilen en bosuil. Het territorium van de steenuil ligt ten zuiden van het plangebied maar vermoedelijk overlapt het een klein deel met het plangebied.

Aan de Echelpoelweg broedt al enkele jaren een bosuil succesvol in een bosuilenkast. Door de grootte van het territorium is het niet uitgesloten dat een deel overlapt met het plangebied.

Veldspitsmuis

Het onderzoek naar veldspitsmuizen heeft aangetoond dat het plangebied niet in gebruik is als vaste rust- of verblijfplaatsen voor deze soort.

Conclusie

Zowel steenuil als bosuil kan gebruik maken van het plangebied als leefgebied. De bosuil geniet echter geen jaarronde bescherming en de verblijfplaatsen zijn dus alleen in het broedseizoen beschermd. Daarbij komt dat het plangebied aan de rand van hun territorium ligt. Bosuilen kunnen ook in de bebouwde kom voorkomen maar broeden daar niet. Het is onwaarschijnlijk dat het deel van het plangebied dat in gebruik kan zijn als leefgebied een essentieel onderdeel uitmaakt. Bij de ontwikkelingen in het plangebied Echelpoel te Weerselo zijn negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen van bosuilen niet te verwachten.

Steenuilen hebben hun territorium in de directe omgeving van het plangebied. Een deel van het plangebied kan in gebruik zijn als leefgebied. Door de inrichting van het retentiebekken ten zuiden van het plangebied ontstaat geschikt leefgebied voor deze soort. Door de juiste inrichting verbetert de kwaliteit van het huidige leefgebied en kunnen negatieve effecten op de populatie worden voorkomen.

SAB • Adviesgroep

bezoekadres
Lovinklaan 1
6821 HX Arnhem

correspondentieadres
Postbus 479
6800 AL Arnhem

T [026] 353 71 40
F [026] 353 71 49
I www.sab.nl
E info@sab.nl

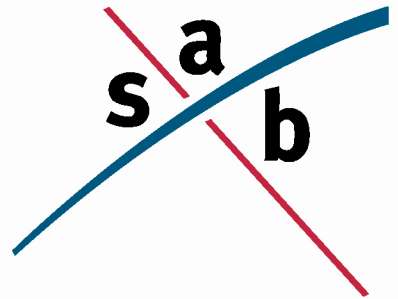
KvK Arnhem 09129459

SAB • Amsterdam

SAB • Arnhem

SAB • Eindhoven

SAB • Human Resources

Het ecologisch adviesbureau EKOZA is van mening dat een ontheffing noodzakelijk is. Het is echter niet langer mogelijk om een ontheffing op artikel 75C van de Flora- en faunawet te verkrijgen voor aantasting van een vaste rust- of verblijfplaatsen van steenuil. In plaats daarvan moeten voldoende maatregelen worden genomen om de ecologische functionaliteit van het plangebied voor steenuilen te behouden. Een ontheffingsaanvraag kan dan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie om de maatregelen te laten toetsen. Door de aanleg van het retentiebekken is de ecologische functionaliteit voor de steenuilen te behouden. Een ontheffing is niet aan de orde. Velspitsmuizen zijn niet aangetroffen tijdens het nader onderzoek. Er is dus geen sprake van aantasting van een vaste rust- of verblijfplaatsen van deze soort bij de ontwikkelingen van Echelpoel.

Vanuit de Flora- en faunawet zijn geen verdere consequenties verbonden aan de uitvoering van de plannen in Echelpoel te Weerselo mits de ecologische functionaliteit voor de steenuilen behouden blijft door middel van mitigerende maatregelen (inrichting retentiebekken).

Aanbevelingen

Door aanpassingen in het beheer en door de inrichting van het retentiebekken is het mogelijk om een hoge kwaliteit leefomgeving te scheppen voor steenuilen. Hierdoor kan de ontwikkeling uiteindelijk leiden tot een beter leefgebied. Voorwaarden hiervoor zijn wel dat:

- Ruigtes worden toegestaan
- Aanleg van hagen en takkenrillen
- Planten van knotwilgen
- Plaatsen van steenuilenkasten
- Scheppen van goede uitkijkmogelijkheden voor steenuilen.

<i>Bijlage 6.c.</i>
Rapporten nader onderzoek veldmuizen en veldmuizen
2. Onderzoeksrapport Ekoza

Inventarisatie uilen en veldspitsmuis

Echelpoel, Weerselo

Ekoza
Ekoza
Ecologisch onderzoek en advies

Arnhem, 2 november 2010

Colofon

Titel : Inventarisatie uilen en veldspitsmuis
Subtitel : Echelpoel Weerselo

Projectnummer : 10.029
Datum : 2 november 2010

Veldonderzoek : A. Zandstra, C. van den Tempel
Auteur(s) : C. van den Tempel

Goedgekeurd door : T. Kooij

Opdrachtgever : SAB Arnhem
Contactpersoon : F. Kuenen

Ekoza

Ecologisch onderzoek en advies

Tivolilaan 205
Postbus 2
6800 AA Arnhem

T: 026-8454583
info@ekoza.nl
www.ekoza.nl

Ekoza is lid van het Netwerk Groene Bureaus: www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1 Achtergrond	4
1.2 Steenuil	4
1.3 Veldspitsmuis	5
2. Wettelijk kader	6
2.1 Flora- en faunawet	6
2.2 Jaarrond beschermde vogels	6
3. Inventarisatieopzet en gebiedsbeschrijving	8
3.1 Onderzoeksmethode	8
3.2 Gebiedsbeschrijving	9
3.3 Planvoornemen	9
4. Resultaten veldonderzoek	11
4.1 Uilenonderzoek	11
4.2 Veldspitsmuis	12
5. Conclusie en aanbevelingen	14
5.1 Conclusies	14
5.2 Vrijstellingen en ontheffingen	14
5.3 Aanbevelingen	14
Literatuurlijst	16

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

In Weerselo, gemeente Dinkelland zijn er plannen het bedrijventerrein Echelpoel aan de zuidkant van Weerselo uit te breiden. In het kader van de Flora- en faunawet is inzicht noodzakelijk in het voorkomen van beschermde plant- en diersoorten in het gebied. Hiervoor is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten en dieren. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat het gebied geschikt kan zijn voor uilen en veldspitsmuizen. Dit onderzoek spits zich daarom toe op het voorkomen van deze soorten.

1.2 Steenuil

De steenuil is de kleinste in ons land voorkomende uil. Door de bolle kop en het relatief dikke verenpak lijkt hij groter dan hij is. Met een lichaamsgrootte van 21 – 23 cm en een vleugelspanwijdte van 54 – 58 cm is hij echter nauwelijks groter dan een zanglijster.

Steenuilen hebben een gevlekt verenkleed. De bovenzijde is bruin met witte spikkels en de onderzijde witachtig en dicht bruingestreept.

Binnen Nederland ligt het zwaartepunt van de verspreiding in het midden en oostelijk rivierengebied, de Liemers, de Achterhoek en het IJsseldal. De steenuil leeft bij voorkeur in groene weidelandschappen met oude knotwilgen, extensief gebruikte hoogstamboomgaarden en kleinschalige dorpsranden. Hier is een juiste combinatie van geschikte jachtgebieden in open terrein met het hele jaar door korte vegetatie, geschikte zit- en schuilplaatsen en een breed aanbod aan potentiële nestholten in oude bomen, muren en gebouwen, tegenwoordig ook in speciale nestkasten. De steenuil is namelijk een strikte hollenbroeder.

De steenuil heeft een brede voedselkeuze. Hij jaagt vanaf uitkijkposten of op de grond en pakt wat hij te pakken kan krijgen. Op het menu staan vogels, zoogdieren, insecten, regenwormen en amfibieën.

De steenuil staat op de Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels als kwetsbaar. De soort is sinds begin jaren '60 met 50-75 % afgenomen. De voornaamste oorzaken hiervan zijn de afname van het agrarisch gebied, het verdwijnen van geschikte broedgelegenheden, afname van voedsel door pesticiden en toename van verkeerslactoffers.

Figuur 1. Steenuil

1.3 *Veldspitsmuis*

De veldspitsmuis is een middelgrote spitsmuis met een kop-romp lengte van 6-9 cm. De bovenzijde van het lichaam is bruin tot zwart gekleurd en tekent scherp af tegen de wit tot grijze onderzijde.

De veldspitsmuis is gebonden aan kleinschalig agrarisch cultuurlandschap dat niet te intensief beheerd wordt. De veldspitsmuis is afhankelijk van een kruidenrijke, opgaande vegetatie. In Nederland komt de veldspitsmuis slechts in enkele delen van Nederland voor. In Zeeuws-Vlaanderen en het uiterste oosten van Overijssel. Het oosten van Overijssel staat mogelijk in verbinding met populaties in Duitsland.

De veldspitsmuis eet voornamelijk dierlijk voedsel dat hij op de tast of geur vindt. Dit zijn in de strooisellaag levende dieren zoals kevers, larven, wormen, pissebedden, slakken en spinnen.

Het voortplantingsseizoen loopt van april tot september. Een vrouwtje krijgt per jaar 2 tot 4 worpen.

Het areaal van de veldspitsmuis is in de afgelopen decennia ingekrompen. Het verdwijnen van de geschikte biotopen en vermoedelijk ook concurrentie met de sterk toegenomen huisspitsmuis zijn hiervan de oorzaak.

2. Wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ontwikkelingen beschreven. Bij de bescherming van natuur in Nederland wordt onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortbescherming is geregeld in de Flora- en faunawet en de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet. Voor dit rapport is alleen de Flora- en fauna wet relevant. Vogels zijn een aparte categorie binnen de Flora- en faunawet en zijn daarom hieronder nader toegelicht.

2.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt alle in Nederland levende soorten. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Voor alle soorten geldt er een ‘zorgplicht’: een ieder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren.

De Flora- en faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. In de verbodsbepalingen is opgenomen dat er geen handelingen worden uitgevoerd die schadelijk zijn voor de soort.

Middels een Algemene Maatregel van Bestuur is de regelgeving rond de Flora- en faunawet nader ingevuld. De AMvB onderscheid 3 categorieën van soorten.

- Soorten van Tabel 1, hiervoor geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en beheersmaatregelen.
- Soorten van Tabel 2; hiervoor geldt een vrijstelling voor bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen indien gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Voor andere activiteiten is een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium ‘doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort’.
- Soorten van Tabel 3; dit zijn strikt beschermde soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkelingen alleen een ontheffing wordt verleent indien er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is, er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang en er geen afbreuk worden gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister goed gekeurde gedragscode.

2.2 Jaarrond beschermde vogels

Vogels zijn beschermd als tabel 3 soorten van de Flora- en faunawet. Op grond van de Flora- en faunawet mogen broedende vogels niet worden verstoord. Normaal gesproken wordt er geen ontheffing verleend van de Flora- en faunawet voor het verstoren van broedende vogels. Buiten het broedseizoen is voor de meeste vogelsoorten geen ontheffing nodig. Hierop zijn enkele uitzonderingen. Sommige soorten hebben wel jaarrond bescherming.

In Nederland zijn verschillende vogels aangewezen met jaarrond beschermde nesten. Dit zijn met name vogels die afhankelijk zijn van menselijke bebouwing en om plaatstrouwe broedvogels die vaak jarenlang en jaarrond van een bepaald terrein gebruik maken. Deze soorten zijn dus jaarrond kwetsbaar voor verstoring.

Nesten van verschillende soorten roofvogels zijn beschermd, te weten boomvalk, buizerd, havik, slechtvalk, sperwer, wespandief en zwarte wouw. De meeste van deze soorten kunnen zelf een nest bouwen maar gebruiken bij voorkeur het nest van een van de voorgaande jaren. Boomvalken daarentegen kunnen zelf geen nest bouwen. Zij zijn afhankelijk van oude nesten van andere vogels, meestal nesten van kraaien. Slechtvalken zijn van nature rotsbroeders. Aangezien wij in Nederland dat habitat niet hebben zijn ze hier afhankelijk van menselijke vervangers daarvan als flatgebouwen, kerktorens, zendmasten en hoogspanningsmasten.

Ook de nesten en roestplaatsen (vaste rustplekken) van verschillende uilensoorten zijn jaarrond beschermd. Het gaat hierbij om steenuil, kerkuil, ransuil en oehoe. Al deze soorten zijn zeer plaatsgetrouw. Steenuilen zijn holenbroeders die meestal in holle bomen broeden of hoekjes in schuurtjes broeden. De kerkuil broedt in gebouwen als schuren, (kerk)torens en fabrieken. Ransuilen broeden in bomen, in oude nesten van zwarte kraai, ekster of eekhoorn. De oehoe nestelt in rotswanden of steile hellingen, vaak bij steengroeven.

Voor de steenuil geldt daarnaast dat het nabijgelegen foerageergebied tot de vaste verblijfplaats behoort en daarmee dus ook beschermd is. De steenuil is namelijk afhankelijk van de nabijgelegen foerageergebieden die vaak in een straal van 200-300 meter om het nest liggen.

Naast uilen en roofvogels zijn er nog enkele andere vogelsoorten welke jaarrond beschermd zijn. Het gaat hierbij om de gierzwaluw, de grote gele kwikstaart, ooievaar, huismus en roek. Behalve de roek zijn al deze soorten grotendeels afhankelijk van bouwwerken voor een geschikte nestlocatie. De gierzwaluw maakt zijn nest in holtes en spleten van gebouwen. Grote gele kwikstaarten nestelen in allerlei nissen en holen in de buurt van water, bijvoorbeeld onder bruggen, in sluisdeuren, nestkasten of op schuifbalken van stuwten. De ooievaar bouwt het grote nest van takken meestal op daken van gebouwen, hoogspanningsmasten en speciaal daarvoor geplaatste platforms. Huismussen broeden in kolonies onder de dakpannen of andere nissen in en om gebouwen.

Roeken zijn ook kolonievogels. De nesten worden vaak dicht bij elkaar in boomtoppen gebouwd.

3. Inventarisatieopzet en gebiedsbeschrijving

3.1 Onderzoeksmethode

Iedere dier- en plantengroep heeft zijn eigen methode van inventarisatie om een zo goed mogelijk beeld te verkrijgen van de betekenis van het gebied voor de betreffende soorten of groepen. Er is gebruik gemaakt van bestaande bronnen en eerdere inventarisaties om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen. Daarnaast is gericht veldwerk uitgevoerd. Het veldwerk is uitgevoerd in de voorjaar en najaar van 2010.

Stenuil (en andere uilen)

Als basis voor het onderzoek naar steenuilen is de handleiding van Sovon en Stone aangehouden. Deze methodiek geeft voldoende zekerheid om steenuilen aan te tonen of om aan te tonen dat er geen steenuilen aanwezig zijn. Onderzoek uitgevoerd volgens deze methodiek geeft de meeste zekerheid op voldoende onderbouwing van een eventuele ontheffingsaanvraag. Het bevoegd gezag toetst hierop.

Alle uilen broeden vroeg in het seizoen. Daarom heeft de inventarisatie vroeg in het seizoen plaatsgevonden. De dieren zijn dan het meest luidruchtig. Later in het seizoen worden ze steeds stiller en zijn daardoor moeilijker te inventariseren. Voor de steenuil is het gebied in de periode maart - april een drietal keer met een geluidsrecorder bezocht. De territoriumroep van het mannetje is hierbij afgespeeld. Vaak reageren de mannetjes in de directe omgeving hierop reageren door terug te roepen. Het afspelen van de roep is 10 keer achterelkaar herhaald. Waarna er geluisterd en gekeken is of er reacties zijn.

Tijdens de bezoeken voor de steenuil is ook gelet op het voorkomen van andere uilen als kerkuil en bosuil.

Veldspitsmuis

Het aantonen van veldspitsmuizen kan door middel van vondsten in braakballen maar dit is meestal een toevalstreffer. Het vangen van muizen is daarom noodzakelijk om de soort daadwerkelijk aan te tonen of om vast te stellen dat de dieren niet in het plangebied voorkomen.

Er is voor het vangen gebruik gemaakt van Heslinga life-traps. Er is gekozen om te gaan vangen in het najaar, omdat dan de dichtheid aan muizen het grootst is. Eerder in het seizoen is de dichtheid lager en daardoor ook de vangkans. Er zijn in het terrein uiteindelijk 70 vallen geplaatst, op locaties met de hoogste verwachtingskans. Dit is zowel in het plangebied al in de directe omgeving gedaan.

Figuur 2. Heslinga life trap

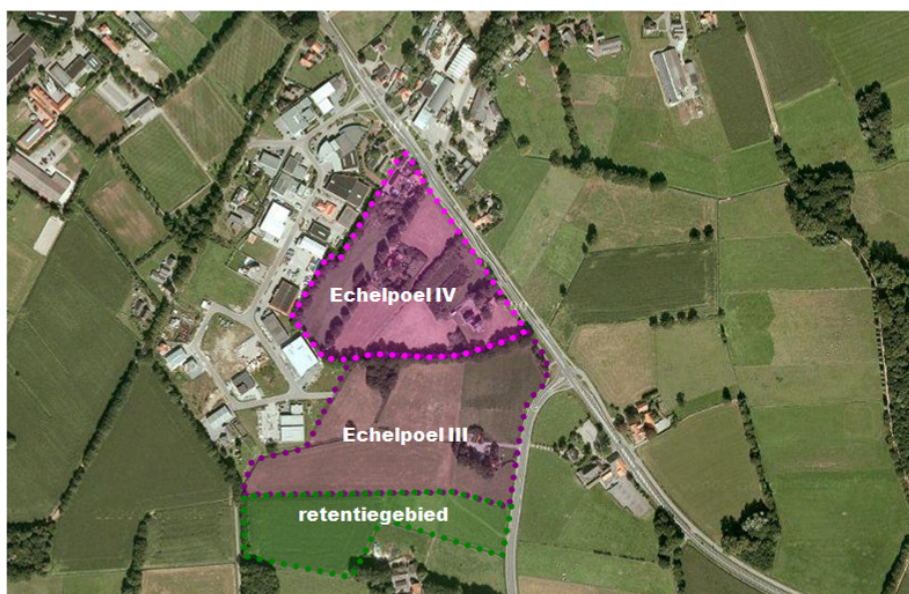
Er is drie dagen achter elkaar gevangen om de kans op treffen zo groot mogelijk te maken. Per dag zijn 3 controles uitgevoerd omdat spitsmuizen stressgevoelig zijn en anders de tijd tussen controleren te groot wordt.

De vallen zijn van te voren in het veld klaar gezet, maar niet op scherp, zodat de dieren kunnen wennen aan de vallen. Als dit niet gedaan wordt is de vangkans veel kleiner. Pas na een paar dagen zijn de vallen op scherp gezet om te vangen.

3.2 Gebiedsbeschrijving

Weerselo is een dorp in de gemeente Dinkelland, gelegen in de landstreek Twente. Twente kenmerkt zich door een afwisseling van grote en kleine hoogteverschillen, zoals stuwwallen, grote en kleine dekzandruggen en beekdalen. Weerselo is gelegen te midden van bossen, beken en weiden. In de omgeving staan nog enkele typische Twentse boerderijen.

Het plangebied is gelegen ten zuiden van Weerselo, tussen het bedrijventerrein Echelpoel, de Bisschopstraat (N343) en de Deurningerstraat. Het bestaat uit enkele boerderijen, weilanden en struikenrijen.

Figuur 3. Ligging van het plangebied

3.3 Planvoornemen

Het bedrijventerrein Echelpoel is een gemengd bedrijventerrein bedoeld voor de opvang van plaatselijke verzorgende bedrijven. Men is van plan dit bedrijventerrein te gaan uitbreiden.

Figuur 4. Indicatie van het plangebied.

4. Resultaten veldonderzoek

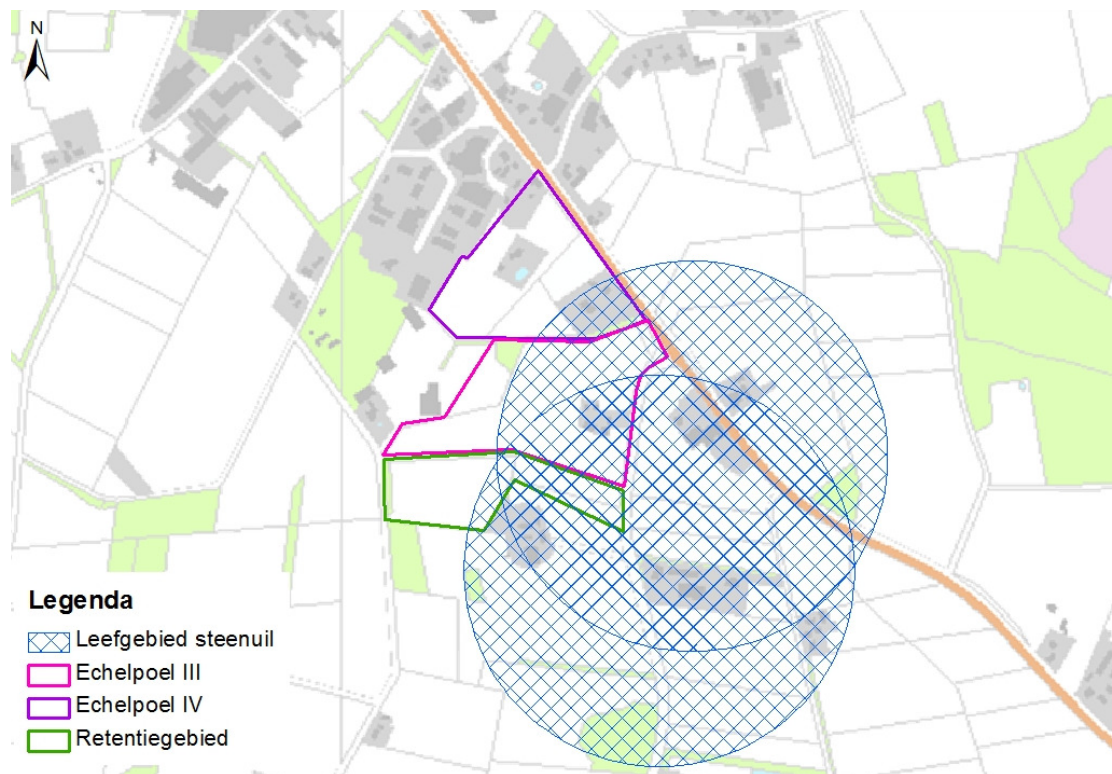
4.1 Uilenonderzoek

In maart en april is het plangebied 3 maal onderzocht op het voorkomen van uilen. De resultaten hiervan zijn te zien in figuur 5.

Tijdens het eerste veldbezoek is er een steenuil gezien op de nok van Partycentrum Ensink aan de Lemselosestraat. Dit valt buiten het plangebied, maar het plangebied kan deel uitmaken van het jachtgebied van deze steenuil. Tijdens de tweede inventarisatieronde is geen steenuil gezien of gehoord.

Tijdens de derde en laatste inventarisatieronde is een roepend mannetje steenuil gehoord op de boerderij ten oosten van de Deurningerstraat. Ook dit valt buiten het plangebied, maar wederom kan het jachtgebied binnen het plangebied vallen.

Aangenomen wordt dat de steenuil die de eerste ronde en de derde ronde dezelfde is geweest. Dit omdat de locaties dicht bij elkaar liggen en de uil tijdens het eerste bezoek in zuidelijke richting weg vloog. Steenuilen hebben een jachtgebied van ongeveer 30 hectare groot. Indien om beide locaties een cirkel wordt getrokken met een oppervlak van 30 hectare is te zien dat er jachtgebied van deze steenuil verloren zal gaan.

Figuur 5. Territorium steenuil.

Bosuil

Tijdens het veldspitsmuis onderzoek is een bosuil waargenomen. Na navraag te hebben gedaan blijkt het dier al meerdere jaren succesvol in een bosuilenkast aan de Echelpoelweg te broeden met dit jaar een broedsel van 3 jongen. De bosuilen kast hangt net buiten het plangebied. De bosuil heeft een territorium van 20-30 ha (www.kerkuil.com). Het plangebied valt hiermee deels in het foerageergebied van de bosuil.

Figuur 6. Links de locatie en het foerageergebied van de bosuil. Rechts een foto van de kast.

4.2 Veldspitsmuis

Voor het onderzoek naar de veldspitsmuis zijn op vrijdag 15 oktober 70 vallen geplaatst. Hiervan stonden er 30 in het plangebied en 40 in de directe omgeving van het plangebied. De vallen zijn geplaatst op de meest kansrijke locaties in opgaande vegetaties. De vallen zijn geplaatst zoals aangegeven in figuur 7. In rij 1, 3 en 4 stonden 10 vallen, in rij 2 en 5 stonden 20 vallen. Deze vallen zijn “save”, gezet (de muizen kunnen in en uitlopen) zodat de muizen er aan konden wennen. Op 18 oktober zijn in de middag de vallen op scherp gezet.

Vervolgens zijn 5 controles uitgevoerd:

- Ronde 1 18 oktober 23.00 uur
- Ronde 2 19 oktober 7.00 uur
- Ronde 3 19 oktober 15.00 uur
- Ronde 4 19 oktober 23.00 uur
- Ronde 5 20 oktober 7.00 uur

Bij de controles zijn verschillende muizen gevangen. Dit is aangegeven in de onderstaande tabel.

Er zijn in het plangebied en in de directe omgeving van het plangebied geen veldspitsmuizen gevangen. De bosmuis is de meest gevangen soort, gevolgd door de rosse woelmuis. Verder zijn er enkele huismuizen gevangen en slechts 1 bosspitsmuis.

Tevens is de bosuil kast van binnen bekeken om te kijken of er braak ballen aanwezig waren voor onderzoek. In de kast lagen geen braakballen. Wel was de bodem van de kast gevuld met braakbalresten. Deze resten vormden één massa, waar geen schedels meer in te vinden waren. Deze zijn waarschijnlijk verpulverd onder het gewicht van de dieren.

Figuur 7. Vallocaties

Tabel 1. Resultaten van het Veldspitsmuisonderzoek

Ronde	Rij Soort	1	2			3			4		5		Totaal
		BM	BM	HM	RWM	BM	RWM	BSM	BM	RWM	BM	RWM	
1		2	1		1	1			1	1	1		8
2		4	4	3	1					2	2		16
3					1					1		2	4
4		5	1	1	1	2				2	2	2	16
5		5	3		1	1	1	1	1	3	2	1	19

BM Bosmuis

HM Huismuis

RWM Rosse woelmuis

BSM Bosspitsmuis

Figuur 8. Vangsten. Links rosse woelmuis en rechts bosmuis.

5. Conclusie en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Uilen

In het plangebied zijn geen uilen aangetroffen. Buiten het plangebied zijn wel uilen aangetroffen. Het gaat om de bosuil en de steenuil.

Voor beide soorten geldt dat het foerageergebied in het plangebied valt.

Veldspitsmuis

Er zijn geen veldspitsmuizen waargenomen tijdens het onderzoek. Niet in het plangebied en niet in de omgeving van het plangebied.

5.2 Vrijstellingen en ontheffingen

Voor de steenuil geldt dat de verblijfplaats en het belangrijkste foerageergebied beschermd zijn. Dit foerageergebied ligt zo'n 250 meter om de verblijfplaats. De cirkels in figuur 5 geven deze gebieden aan. Omdat een deel van het foerageergebied in het plangebied valt dient, indien dit gebied wordt aangetast, een ontheffing voor de steenuil te worden aangevraagd. Het verloren foerageergebied dient gecompenseerd te worden. Alleen bij voldoende compensatie zal een ontheffing verkregen worden.

De bosuil heeft geen jaarrond bescherming en daarmee is deze alleen beschermd tijdens het broedseizoen. Op grond van de Flora- en faunawet mogen broedende vogels niet worden verstoord. Er wordt geen ontheffing verleend van de Flora- en faunawet voor het verstoren van broedende vogels. Versturende werkzaamheden dienen daarom buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen van de bosuil valt tussen 1 januari en 1 juli. Voor de overige vogels wordt over het algemeen 15 juli als einddatum van het broedseizoen aangehouden. Indien er buiten het broedseizoen gesloopt of gekapt wordt, zullen geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden worden. Een ontheffing is dan niet noodzakelijk.

5.3 Aanbevelingen

Ter compensatie van het verlies van het foerageergebied van de steenuil en de bosuil kunnen verschillende maatregelen genomen worden. Deze maatregelen hebben vooral betrekking op het verbeteren van het voedselaanbod.

Het verbeteren van het voedselaanbod kan onder ander door het stimuleren van de aanwezigheid van kleine zoogdieren, met name muizen. Dit is voor zowel de steenuil als de bosuil positief. Het creëren van plekken met muizen kan op verschillende manieren:

- Zorg voor ruigte; Probeer waar mogelijk enige ruigte te creëren en in stand te houden. Bijvoorbeeld in een overhoek op het terrein of in een perceelsrand. Zulke ruigten bieden een goede leefplek voor muizen.

-
- Leg takkenrillen en of hagen aan; Hier vinden muizen goed leefgebied. Zij vinden beschutting onder de haag.
 - Extensief beheer; Het extensief beheren van perceelranden, slootranden, bermen, onverharde paden en weilanden is gunstig voor muizen (en insecten). Door sommige stukken over te slaan met maaien blijven er beschutte plekken voor prooidieren over.

Sommige van deze maatregelen zijn niet alleen gunstig voor muizen, maar ook voor andere mogelijke prooidieren. En de aanleg van hagen en takkenrillen stimuleert ook de komst van (kleine) zangvogels en insecten. Hagen van meidoorn en sleedoorn zijn geschikte schuilplekken voor kleine zangvogels en besdragende struiken bieden voedsel voor vele vogels.

Voor de steenuil kunnen naast muizen ook insecten aangetrokken worden ter verhoging van het voedselaanbod. Beukenhagen zijn aantrekkelijk voor meikevers, wat een belangrijke prooi-soort van de steenuil is.

Door extensieve begrazing in weilanden met (klein)vee of paarden komt er dagelijks mest in de wei terecht. Hierdoor zullen mestkevers, andere torren en wormen toenemen.

Tevens het is voor steenuilen van belang dat er kort gras in de omgeving aanwezig is. Hier kunnen ze lopend jagen op kevers en wormen. Uitkijkpaaletje (rasterpaaltjes) kunnen dienen als uitvalsbasis voor de jacht. Ook korte vegetaties kunnen bereikt worden door (extensieve) begrazing. Dit kan ook door maaibeheer te voeren. Bij maaibeheer is het dan wel van belang dat sommige hoekjes overgeslagen worden, zodat prooidieren kunnen overleven na de maaibeurt.

Literatuurlijst

- Beersma, P., Beersma, W. en A. van den Burg, 2007. Steenuilen. Tirion Uitgevers BV, Baarn
- Broekhuizen, S., Hoekstra, B., V. van Laar, C. Smeenk, & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- Broekmeyer, M.E.A., F.G.W.A. Otzburg en F.H. Kistenkas, 2003. Flora- en faunawet, Toepassing van artikel 75 in de praktijk. Alterra, Wageningen.
- Diepenbeek, A. van 1999 Veldgids diersporen. KNNV Uitgeverij, Utrecht
- Lange, R. et al. 1994 Zoogdieren van West-Europa; KNNV Uitgeverij, Utrecht
- Mebs, T. & Scherzinger, W. 2004. Uilen van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn
- Mullarney, K., Svensson, L., Zetterstrom, D. & P.J. Grant 2005. ANWB Vogelgids van Europa. Tirion Uitgevers BV, Baarn

www.kerkuil.nl

www.minlnv.nl

www.overijssel.nl

www.steenuil.nl

www.zoogdiervereniging.nl